

Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου

Εξελίσξεις στην
Ευρώπη κατά
τον 17ο και τον
18ο αιώνα

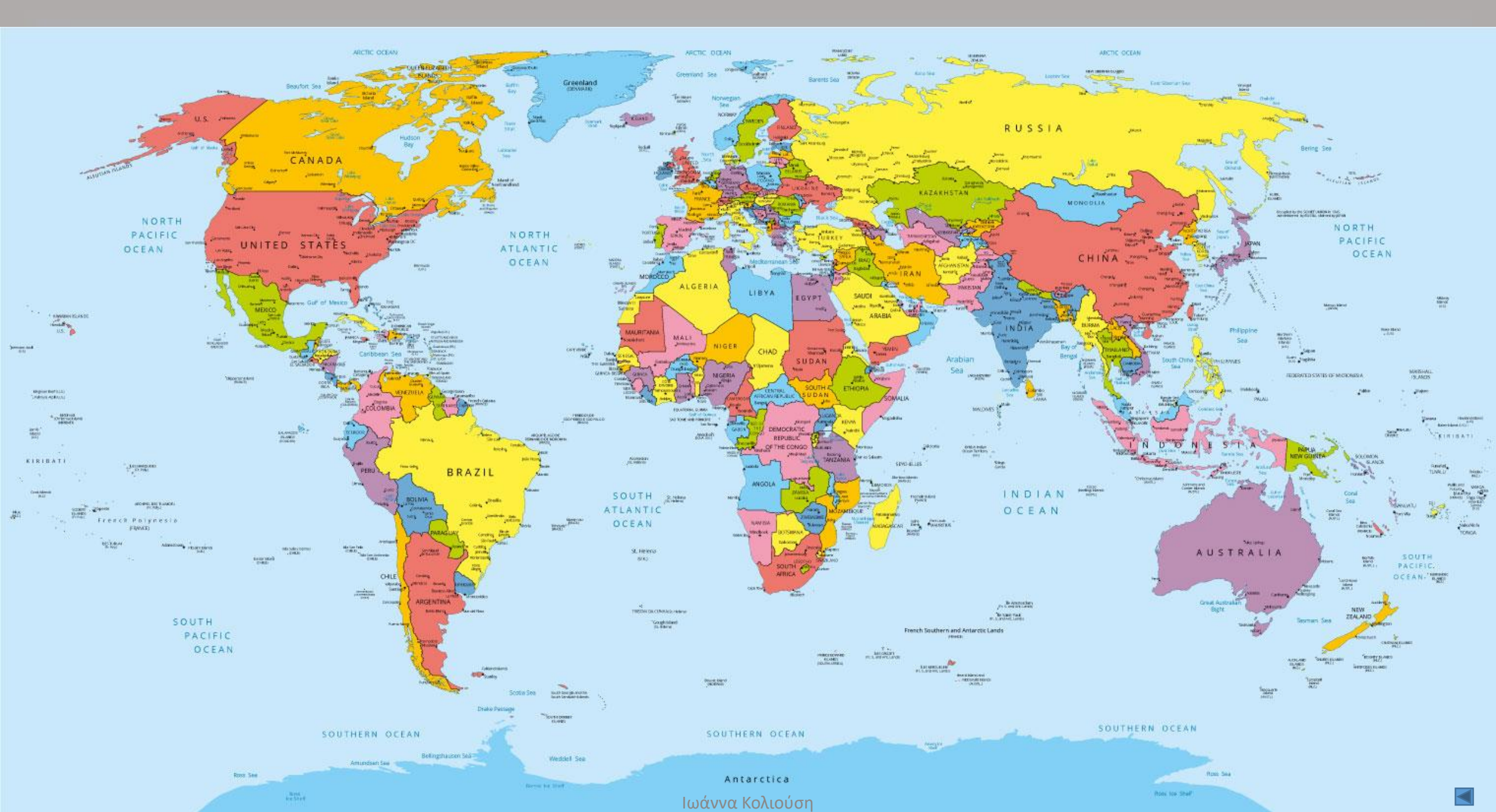
Η εποχή του Διαφωτισμού

Κατά τον 17ο και 18ο αιώνα συντελέστηκαν στην Ευρώπη σημαντικές μεταβολές:

1. Αυξήθηκε σημαντικά ο πληθυσμός.
2. Έγιναν μεταβολές στην αγροτική οικονομία (Αγροτική Επανάσταση) :
 - δημιουργήθηκαν μεγάλα αγροκτήματα,
 - εφαρμόστηκαν νέες μέθοδοι καλλιέργειας,
 - επεκτάθηκε η χρήση των μηχανημάτων.
3. Αναπτύχθηκε το εμπόριο ανάμεσα στην Ευρώπη, την Αφρική και την Αμερική (τριγωνικό εμπόριο), αλλά και στο εσωτερικό της ευρωπαϊκής ηπείρου, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση κεφαλαίων στα χέρια Ευρωπαίων επιχειρηματιών.
4. Η αύξηση της ζήτησης έφερε μεταβολές στη διαδικασία παραγωγής μεταποιημένων προϊόντων, με κυριότερη τη χρήση νέων μηχανών που είχαν μεγάλες δυνατότητες.

Ερώτηση 1: Ποιες μεταβολές συντελέστηκαν στην Ευρώπη τον 17ο και 18ο αιώνα;

Ιωάννα Κολιούση

Εξελίσξεις στην
Ευρώπη κατά
τον 17ο και τον
18ο αιώνα

Η εποχή του Διαφωτισμού

Βιομηχανική επανάσταση

- Υπήρχαν επιχειρηματίες που διέθεταν κεφάλαια.
- Υπήρχαν και χιλιάδες πρώην αγρότες, οι οποίοι, λόγω των μεταβολών που συνέβαιναν στην αγροτική οικονομία, είχαν μείνει δίχως εργασία και είχαν καταφύγει στις πόλεις αναζητώντας κάποιο εισόδημα.
- Οι δύο αυτοί παράγοντες οδήγησαν, χάρη και στην καταλυτική παρουσία ισχυρών μηχανών, στη δημιουργία μεγάλων εργοστασίων, δηλαδή στη γέννηση της βιομηχανίας, την εκβιομηχάνιση.
- Οι μεταβολές αυτές, που άρχισαν να συντελούνται στη Μ. Βρετανία γύρω στα **1750-1780**, αποτέλεσαν την πρώτη φάση του φαινομένου που ονομάστηκε **βιομηχανική επανάσταση**.

Ερώτηση 2: Τι ήταν η βιομηχανική επανάσταση και πότε έλαβε χώρα;

Εξελίσξεις στην
Ευρώπη κατά
τον 17ο και τον
18ο αιώνα

Η εποχή του Διαφωτισμού

Κοινωνικές μεταβολές

- Ορισμένες ομάδες της αστικής τάξης (βιομήχανοι, τραπεζίτες, μεγαλέμποροι) ενίσχυαν διαρκώς τη θέση τους.
- Οι αριστοκράτες προσπαθούσαν να διαφυλάξουν τα προνόμιά τους, με εξαίρεση τη Μ. Βρετανία όπου είχαν αρχίσει να ασχολούνται με τις νέου τύπου οικονομικές δραστηριότητες.
- Οι αγρότες, που ήταν η πλειονότητα του πληθυσμού, και τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα των πόλεων ζούσαν σε άσχημες συνθήκες.

Ερώτηση 3: Ποιες ήταν οι κοινωνικές μεταβολές που συνέβησαν στην Ευρώπη κατά τον 17ο και τον 18ο αιώνα;

Εξελίζεις στην
Ευρώπη κατά
τον 17ο και τον
18ο αιώνα

Η εποχή του Διαφωτισμού

Κοινωνικές μεταβολές

1. Οι κοινωνικές επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης

Οι εξελιγμένες μηχανές του Άρκραϊτ [Άγγλος βιομήχανος] απαιτούν λίγα χέρια, και μάλιστα μόνο παιδιά, με την επίβλεψη ενός επιστάτη. Ένα παιδί μπορεί να παράγει τόσο όσο μπορούσαν παλαιότερα δέκα ενήλικες, καμιά φορά και περισσότερο. Οι εξελιγμένες κλωστικές μηχανές, [...] απαιτούν μόνο έναν εργαζόμενο για να τις δουλέψει. Έτσι, σε διάστημα δέκα ετών, ο Ρίτσαρντ Άρκραϊτ, ένας πάμπτωχος άνθρωπος που είχε δεν είχε παρά πέντε λίρες όλες κι όλες, έχει αποκτήσει περιουσία που ξεπερνά τις είκοσι χιλιάδες λίρες. Την ίδια στιγμή, εκατοντάδες γυναίκες είναι υποχρεωμένες, όταν, βεβαίως, βρίσκουν δουλειά, να εργάζονται από το πρωί μέχρι το βράδυ, παράγοντας τεράστιες ποσότητες βαμβακερού υφάσματος για τέσσερις πέντε πένες [πένα: υποδιαίρεση της αγγλικής λίρας] την ημέρα, το πολύ.

Ralph Mather, *Μια αντικειμενική παρουσίαση της ζωής των φτωχών κλωστών βαμβακιού στο Lancashire* (1780).

Πηγή: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

Σημείωση: Όπου δεν αναφέρεται μεταφραστής, η μετάφραση έχει γίνει από τους συγγραφείς.

Εξελίσξεις στην
Ευρώπη κατά
τον 17ο και τον
18ο αιώνα

Η εποχή του Διαφωτισμού

Πολιτική κατάσταση

- Η πολιτική κατάσταση παρέμενε στάσιμη.
- Σε όλα σχεδόν τα κράτη της Ευρώπης η εξουσία ήταν συγκεντρωμένη στα χέρια του βασιλιά (απόλυτη μοναρχία).
- Εξαίρεση αποτελούσε η Μ. Βρετανία, όπου οι πιέσεις της αριστοκρατίας και των αστών είχαν οδηγήσει, στα τέλη του 17ου αιώνα (**ένδοξη επανάσταση, 1688**), στην αναγνώριση ορισμένων πολιτικών δικαιωμάτων στα μέλη των οικονομικά ισχυρότερων τάξεων.

Ερώτηση 4: Ποια ήταν η πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη κατά τον 17ο και τον 18ο αιώνα;

Εξελίσξεις στην
Ευρώπη κατά
τον 17ο και τον
18ο αιώνα

Η εποχή του Διαφωτισμού

Φυσικές επιστήμες

Άνοιξε ο δρόμος για την απελευθέρωση από τις προλήψεις του Μεσαίωνα. Τώρα, κάποιοι διανοούμενοι επιχειρούσαν, βασισμένοι στη λογική, να ανακαλύψουν φυσικούς νόμους που πίστευαν ότι διέπουν τη λειτουργία του κόσμου. Πρωτοπόροι υπήρξαν:

- ο **Φράνσις Μπέικον** (ή Βάκων, 1561-1626), που υποστήριξε ότι κάθε επιστημονική θέση πρέπει να επαληθεύεται με πείραμα για να γίνεται αποδεκτή,
- ο **Ρενέ Ντεκάρτ** (ή Καρτέσιος, 1596-1650), που τόνισε ότι η συστηματική αμφιβολία είναι ο μόνος δρόμος προς την αληθινή γνώση,
- ο **Τζον Λοκ** (1632-1704), που διατύπωσε τη θέση ότι οι άνθρωποι έχουν απαραβίαστα φυσικά δικαιώματα (ζωής, ελευθερίας, περιουσίας), και
- ο **Ισαάκ Νιούτον** (ή Νεύτων, 1642-1727), που εφαρμόζοντας την επαγωγική μέθοδο (διανοητική πορεία από το ειδικό στο γενικό) διατύπωσε τον νόμο της παγκόσμιας έλξης και υποστήριξε ότι το σύμπαν λειτουργεί με βάση φυσικούς νόμους.

Ερώτηση 5: Ποια ήταν η εξέλιξη των φυσικών επιστημών στην Ευρώπη κατά τον 17ο και τον 18ο αιώνα και ποιοι ήταν οι βασικοί πρωτοπόροι διανοούμενοι της εποχής;

Εξελίσξεις στην
Ευρώπη κατά
τον 17ο και τον
18ο αιώνα

Η εποχή του Διαφωτισμού

Φυσικές επιστήμες

2. Ο ορθός λόγος εναντίον της προκατάληψης

Το πρώτο ήταν να μην παραδέχομαι ποτέ τίποτα για αληθινό, αν δεν το ξέρω ολοφάνερα για αληθινό· δηλαδή ν' αποφεύγω προσεκτικά τη βιασύνη και την προκατάληψη, και να μην περιλαμβάνω στις κρίσεις μου τίποτα παραπάνω απ' ό,τι θα παρουσιάζεται στο νου τόσο ευδιάκριτα ώστε να μη μου δίνεται καμιά ευκαιρία ν' αμφιβάλλω γι' αυτό.

Ντεκάρτ, *Λόγος περί της μεθόδου* (1637), μτφρ. Χρ. Χρηστίδης, Παπαζήσης, Αθήνα 1976, σ. 19.

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Το κίνημα του διαφωτισμού

- Το κίνημα του Διαφωτισμού πρωτοεμφανίστηκε στην **Αγγλία** του τέλους του 17ου αιώνα, κορυφώθηκε στη **Γαλλία** του 18ου αιώνα και **εξαπλώθηκε στην Ευρώπη** και έξω απ' αυτήν.
- Οι βασικές του θέσεις ήταν:
 1. Η απόρριψη κάθε αυθεντίας,
 2. η κριτική κάθε υφιστάμενης γνώσης,
 3. η αποδοχή της λογικής ως του μόνου ασφαλούς τρόπου ερμηνείας του κόσμου και
 4. η πεποίθηση ότι ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς.
- Οι εκπρόσωποί του ονομάστηκαν φιλόσοφοι ή διαφωτιστές. Κορυφαίοι ανάμεσά τους υπήρξαν οι **Ρουσό, Βολτέρος, Ντιντερό, Μοντεσκιέ** και **Ντ' Αλαμπέρ**.

Ερώτηση 6: Τι ήταν το κίνημα του διαφωτισμού, ποιες οι βασικές του θέσεις και ποιοι οι εκπρόσωποί του;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και πολιτική

Ο Διαφωτισμός υπήρξε κίνημα βαθύτατα πολιτικό, καθώς μέσα απ' αυτόν η κοινωνικά ανερχόμενη τότε αστική τάξη διαμόρφωσε τα πολιτικά επιχειρήματα που της ήταν αναγκαία για να διεκδικήσει τη συμμετοχή της στη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.

Ερώτηση 7: Ήταν το κίνημα του διαφωτισμού πολιτικό και γιατί;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και φυσικά δικαιώματα

- Τα φυσικά δικαιώματα αποτέλεσαν θεμελιώδη πολιτική έννοια του Διαφωτισμού και μια από τις **θέσεις-εμβλήματα της αστικής τάξης**.
- Για τους διαφωτιστές όλοι οι άνθρωποι έχουν, μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι, ορισμένα δικαιώματα τα οποία δεν μπορεί να καταργήσει καμιά εξουσία. Συγκεκριμένα, έχουν δικαίωμα:
 - ζωής,
 - ιδιοκτησίας,
 - ισότητας απέναντι στον νόμο,
 - ελευθερίας σκέψης και έκφρασης.
- Η ιδιαίτερη αναφορά στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας απηχούσε τις επιδιώξεις της ανερχόμενης αστικής τάξης.

Ερώτηση 8: Ποια ήταν η θέση του κινήματος του διαφωτισμού για τα φυσικά δικαιώματα και ποιας κοινωνική τάξης τις επιδιώξεις απηχούσε;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και κοινωνικό συμβόλαιο

- Η θεωρία του **κοινωνικού συμβολαίου** διατυπώθηκε από τον **Τζον Λοκ**.
- Σύμφωνα με αυτή:
 - τα άτομα δέχτηκαν να παραχωρήσουν ορισμένες από τις ελευθερίες τους, προκειμένου να συμβιώσουν, και το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία, το κοινωνικό συμβόλαιο.
 - Αν το κράτος παραβεί τους όρους αυτού του κοινωνικού συμβολαίου και γίνει τυραννικό, τότε οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της αντίστασης.
- Ο **Ρουσό** ήταν πιο ριζοσπαστικός και υποστήριξε ότι η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού κι όχι κάποιου ηγεμόνα.

Ερώτηση 9: Τι πρέσβευε η θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου, ποιος τη διατύπωσε και ποιος ήταν ο πιο ριζοσπαστικός εκπρόσωπός της;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και πολιτική

3. Διαφωτισμός και πολιτική

α. Οι απόψεις του Τζον Λοκ

Αν ένας ηγεμόνας χρησιμοποιεί την εξουσία του εναντίον του λαού του [...], τότε ο λαός έχει το δικαίωμα να τον αντιμετωπίσει με βία. Ο σωστός τρόπος για να αντιμετωπιστεί η παράνομη βία της εξουσίας είναι η βία.

Δύο δοκίμια περί διακυβερνήσεως (1689).

Πηγή: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

β. Οι απόψεις του Ζαν Ζακ Ρουσό

Οι φορείς της εκτελεστικής εξουσίας δεν είναι αφέντες του λαού, μα υπάλληλοί του. Ο λαός πρέπει να μπορεί να τους διορίζει και να τους απολύει όποτε θέλει. Δεν υπάρχει θέμα να συμβληθούν με το λαό· πρέπει να τον υπακούουν.

Το κοινωνικό συμβόλαιο (1762), μτφρ. Δ. Κωστελένος, Αναγνωστίδης, σ. 164.

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και γενική βούληση

- Η σύνθεση των ατομικών βουλήσεων μέσα από την οποία εκφράζεται το δημόσιο συμφέρον ονομάζεται **γενική βούληση**.
- Η γενική βούληση εκφράζεται με τη συμμετοχή του λαού στη λήψη των αποφάσεων.
- Τον όρο γενική βούληση τον πρότεινε ο **Ρουσό**.

Ερώτηση 10: Τι ήταν η γενική βούληση και ποιος πρότεινε αυτόν τον όρο;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και διάκριση των εξουσιών

- Στη διάκριση των εξουσιών αναφέρθηκε ο **Μοντεσκιέ**.
- Οι φορείς της εξουσίας θα πρέπει να είναι διαφορετικοί:
 1. η **εκτελεστική εξουσία** που ασκείται από το σώμα που εφαρμόζει τους νόμους (κυβέρνηση),
 2. η **νομοθετική** εξουσία που ασκείται από το σώμα που θεσπίζει τους νόμους (βουλή) και
 3. η **δικαστική** εξουσία που ασκείται από εκείνους που ελέγχουν την τήρηση των νόμων (δικαστές).
- Με τη διάκριση των εξουσιών πίστευαν ότι δεν θα ήταν εύκολο οι εκάστοτε φορείς της εκτελεστικής εξουσίας να συγκεντρώσουν τόση δύναμη ώστε να κάνουν κατάχρησή της.

Ερώτηση 11: Τι πίστευαν οι διαφωτιστές για τη διάκριση των εξουσιών και ποιος αναφέρθηκε αρχικά σε αυτήν;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και διάκριση των εξουσιών

4. Ο Μοντεσκιέ και η διάκριση των εξουσιών

Υπάρχουν σε κάθε κράτος τρία είδη εξουσίας: η νομοθετική, η εκτελεστική που εξαρτάται από το δίκαιο των εθνών (εκτελεστική εξουσία), και η εκτελεστική που εξαρτάται από το αστικό δίκαιο (δικαστική εξουσία). [...] Δεν υπάρχει ελευθερία όταν συμπίπτουν στο ίδιο πρόσωπο ή στο ίδιο διοικητικό σώμα, η νομοθετική με την εκτελεστική δύναμη [...]. Δεν υπάρχει, επίσης, ελευθερία αν η δικαστική δύναμη δεν είναι χωρισμένη από τη νομοθετική και την εκτελεστική. [...] Όλα θα ήταν χαμένα αν ο ίδιος άνθρωπος ή το ίδιο σώμα [...], ασκούσε τις τρεις αυτές εξουσίες.

Το πνεύμα των νόμων (1748).

Πηγή: Γ.Δ. Ζιούτος, *Μοντεσκιέ, Σύγχρονη Εποχή*, Αθήνα 1993, σ. 333-334.

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Επιρροή του Διαφωτισμού

- Οι θέσεις του Διαφωτισμού επηρέασαν, με διάφορους τρόπους, την πολιτική πραγματικότητα του 18ου αιώνα και πολλές από αυτές (π.χ. διάκριση των εξουσιών) αποτελούν θεμέλια των σύγχρονων δημοκρατιών.
- Η καταλυτική δύναμη των πολιτικών ιδεών του Διαφωτισμού έμελλε να φανεί στις δύο μεγάλες επαναστάσεις του 18ου αιώνα, την αμερικανική και τη γαλλική.

Ερώτηση 12: Επηρέασαν οι θέσεις του Διαφωτισμού την πολιτική πραγματικότητα;
(εδώ βάζουμε και την επόμενη σελίδα)

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Φωτισμένη δεσποτεία

ΟΧΙ

- Ορισμένοι μονάρχες εφάρμοσαν κάποιες από τις ιδέες του Διαφωτισμού για να κάνουν το κράτος τους πιο αποτελεσματικό και να ισχυροποιήσουν την εξουσία τους. Συγκεκριμένα:
 1. Περιορίσαν τα προνόμια των ανώτερων τάξεων,
 2. έλαβαν μέτρα κοινωνικής πρόνοιας,
 3. ενίσχυσαν τα Γράμματα και τις Τέχνες.
- Αυτή η παραλλαγή απόλυτης μοναρχίας ονομάστηκε **φωτισμένη δεσποτεία**.
- Κύριοι εκπρόσωποί της υπήρξαν:
 - ο Φρειδερίκος Β΄ της Πρωσίας,
 - η Μαρία Θηρεσία της Αυστρίας,
 - ο γιος της Ιωσήφ και
 - η Αικατερίνη Β΄ της Ρωσίας.

Ερώτηση 13: Τι ήταν η φωτισμένη δεσποτεία και ποιοι ήταν οι βασικοί της εκπρόσωποι;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και θρησκεία

- Οι περισσότεροι διαφωτιστές υιοθετούσαν τον **ντεϊσμό** (=θεωρία σύμφωνα με την οποία ο θεός είναι ο δημιουργός του κόσμου, αλλά δεν ρυθμίζει την τύχη του και δεν παρεμβαίνει στις ανθρώπινες υποθέσεις).
- Κάποιοι άλλοι ήταν **άθεοι**.
- Όλοι, όμως, ασκούσαν **αυστηρή κριτική στην καθολική εκκλησία**, κατηγορώντας τη για φανατισμό.
- Οι διαφωτιστές πίστευαν ότι μόνο η **καθιέρωση της ανεξιθρησκίας** θα απάλλασσε τους ανθρώπους από τη μισαλλοδοξία.

Ερώτηση 14: Τι πίστευαν οι διαφωτιστές για τη θρησκεία;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και θρησκεία

5. Ο Βολτέρος για την ανεξιθρησκία

Απευθύνομαι σε σένα, Θεέ, που δημιούργησες όλα τα όντα. [...] Κάνε αυτοί που ανάβουν κεριά με το φως της ημέρας για να σε λατρέψουν να ανέχονται αυτούς που αρκούνται στο φως του ήλιου σου· κάνε, αυτοί που φορούν άσπρο ράσο για να σου δείξουν την αγάπη τους να μη μισούν αυτούς που σε αγαπούν το ίδιο, φορώντας μαύρο ράσο.

Πραγματεία περί ανεξιθρησκίας (1763).

Πηγή: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και εκπαίδευση

- Για τους διαφωτιστές η εκπαίδευση ήταν ένα από τα μέσα για τη διασφάλιση της συνεχούς προόδου του ανθρώπου.
- Στο πλαίσιο αυτό, ο **Ρουσό**, στο έργο του **Αιμίλιος**, υποστήριξε ότι:
 - η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική αναζήτηση του διδασκόμενου,
 - ο δάσκαλος δεν πρέπει να λειτουργεί ως αυθεντία·
 - χρειάζεται μόνο να θέτει ερωτήματα και να οδηγεί τον μαθητή στην ανακάλυψη απαντήσεων.

Ερώτηση 15: Ποιες ήταν οι απόψεις των διαφωτιστών για την εκπαίδευση;
Ποιος ήταν ο βασικός εκφραστής τους και τι υποστήριζε;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και οικονομικός φιλελευθερισμός

- Ορισμένοι Γάλλοι οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι η οικονομία θα έπρεπε να αφεθεί να λειτουργήσει «φυσικά», δηλαδή δίχως τις κρατικές παρεμβάσεις του μερκαντισμού (το κράτος παρενέβαινε δραστικά στην οικονομία).
- Η αντίληψη αυτή ονομάστηκε **φυσιοκρατία** και οι υποστηρικτές της **φυσιοκράτες**.
- Αναπτύχθηκε στη **Γαλλία**.
- Κύριος εκπρόσωπος ήταν ο οικονομολόγος **Κενέ**.
- Στην **Αγγλία**, η κριτική στον μερκαντισμό γέννησε τον **οικονομικό φιλελευθερισμό**, που υποστήριζε ότι το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά ελάχιστα στην οικονομική ζωή.
- Εισηγητής του οικονομικού φιλελευθερισμού υπήρξε ο **Άνταμ Σμιθ** με το έργο του **Έρευνες για τη φύση και τα αίτια του πλούτου των εθνών** (1776).

Ερώτηση 16: Ποιες ήταν οι απόψεις των διαφωτιστών για την οικονομία και ποιοι ήταν οι βασικοί τους εκπρόσωποι;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και Εγκυκλοπαίδεια

- Οι ιδέες του Διαφωτισμού συνοψίστηκαν στην **Εγκυκλοπαίδεια**, ένα συλλογικό έργο 33 τόμων.
- Σε αυτό οι διαφωτιστές παρουσίασαν όλες τις νέες γνώσεις, καθώς και τις νέες ιδέες και αντιλήψεις για διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα θέματα.
- Πρωτεργάτες της Εγκυκλοπαίδειας ήταν οι Γάλλοι διαφωτιστές **Ντιντερό** και **Ντ' Αλαμπέρ**.

Ερώτηση 17: Τι ήταν η εγκυκλοπαίδεια και ποιοι ήταν οι πρωτεργάτες της;

Το κίνημα του
διαφωτισμού

Η εποχή του Διαφωτισμού

Διαφωτισμός και Διάδοση των ιδεών του

- Οι διαφωτιστικές ιδέες διαδόθηκαν, αρχικά, στα ανώτερα μορφωμένα κοινωνικά στρώματα.
- Πολλές, ωστόσο, από αυτές έγιναν δημοφιλείς μέσα από την κυκλοφορία εκλαϊκευτικών βιβλίων, τα οποία έφεραν σε επαφή ευρύτερα τμήματα της κοινωνίας με τον επιστημονικό λόγο.
- Σύντομα οι ιδέες αυτές ξεπέρασαν τα σύνορα της Γαλλίας και διαδόθηκαν σε ολόκληρη την Ευρώπη αλλά και έξω απ' αυτήν.

Ερώτηση 18: Πώς διαδόθηκαν οι ιδέες του διαφωτισμού;

Οι Αγγλικές
αποικίες

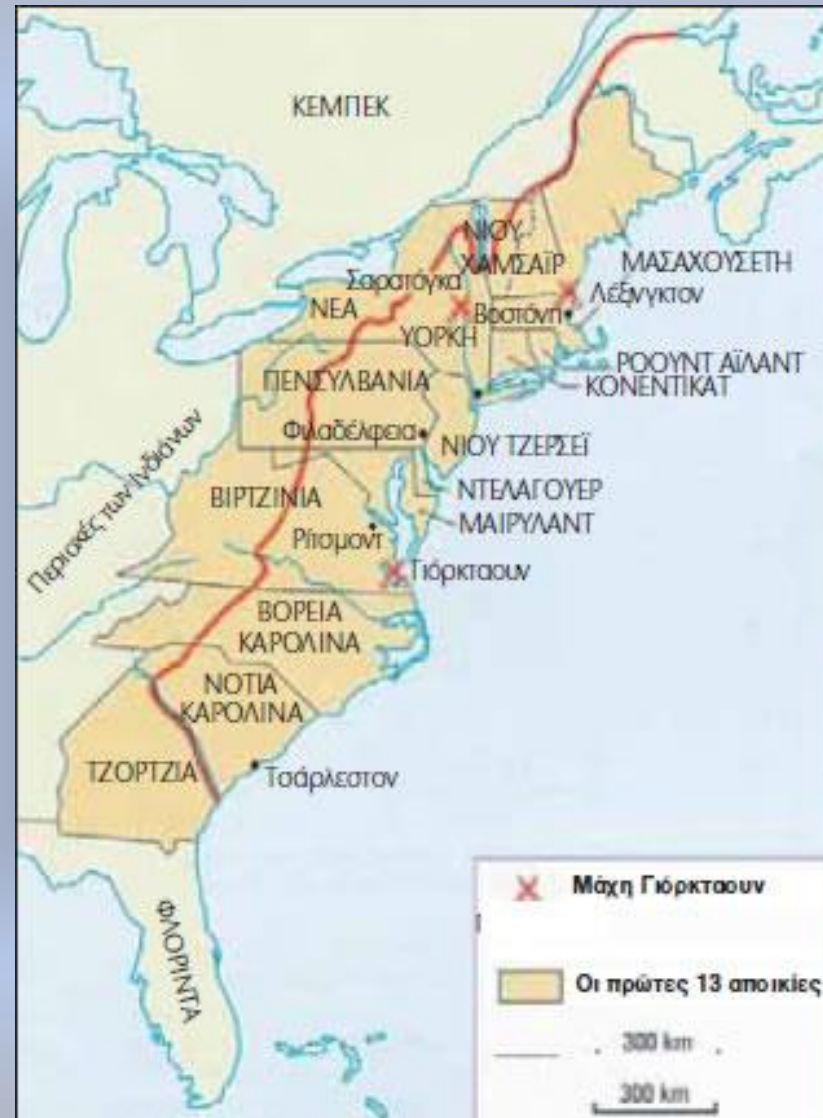
Η αμερικανική επανάσταση

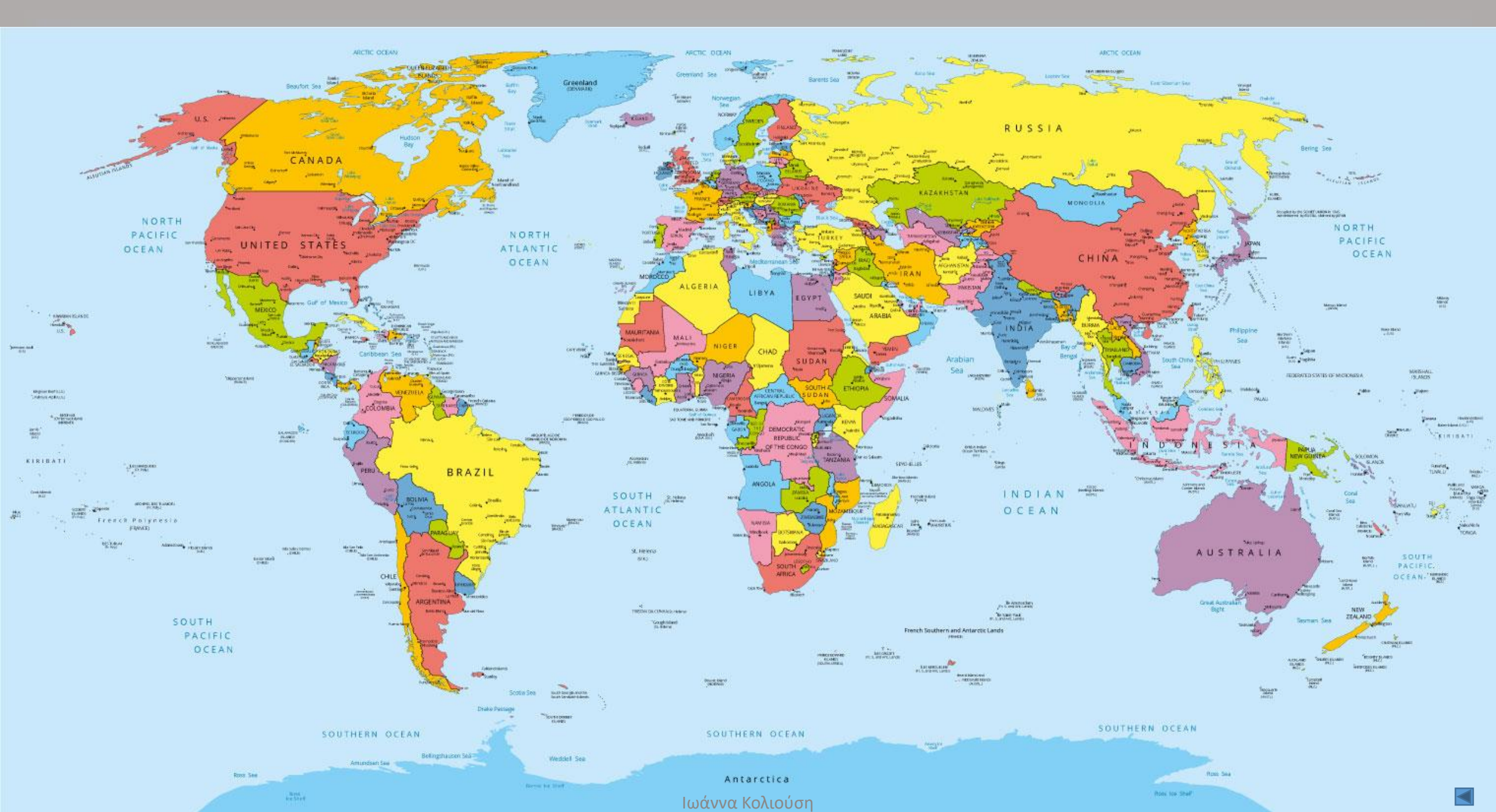
Αγγλικές αποικίες στην Αμερική

- Την περίοδο **1607-1732** δημιουργήθηκαν στα ανατολικά παράλια της Βόρειας Αμερικής 13 αποικίες υπό αγγλικό έλεγχο.
- Οι άποικοι ήταν κυρίως Άγγλοι, αλλά και Γάλλοι, Γερμανοί και Σουηδοί.
- Οι άποικοι ήταν άτομα που αναζητούσαν μία καλύτερη ζωή (τεχνίτες, κατεστραμμένοι μικροεπιχειρηματίες, θύματα θρησκευτικών διώξεων και κατάδικοι).

Ερώτηση 19: Πότε και από ποιους δημιουργήθηκαν οι αγγλικές αποικίες της Αμερικής;

Ιωάννα Κολιούση

Οι Αγγλικές
αποικίες

Η αμερικανική επανάσταση

Οι αποικίες του Βορρά

- Οι αποικίες του βορρά είχαν 1.000.000 περίπου κατοίκους, από τους οποίους 40.000 περίπου ήταν μαύροι σκλάβοι.
- Είχαν αναπτυγμένη αγροτική οικονομία και εμπόριο.
- Είχαν ιδρυθεί τα πρώτα πανεπιστήμια (Χάρβαρντ, Γέιλ, Πρίνστον) που διέδιδαν τις ιδέες του Διαφωτισμού.

Ερώτηση 20: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά των αποικιών του Βορρά της Αμερικής;

Οι Αγγλικές
αποικίες

Η αμερικανική επανάσταση

Οι αποικίες του Νότου

- Οι αποικίες του νότου είχαν 750.000 περίπου κατοίκους εκ των οποίων 300.000 ήταν μαύροι σκλάβοι.
- Η οικονομία βασιζόταν στις μεγάλες φυτείες καπνού, ρυζιού και βαμβακιού.
- Ιδιοκτήτες των φυτειών ήταν Ευρωπαίοι άποικοι.
- Η γη καλλιεργούνταν από μαύρους σκλάβους που ζούσαν σε άθλιες συνθήκες.

Ερώτηση 21: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά των αποικιών του Νότου της Αμερικής;

Οι Αγγλικές
αποικίες

Η αμερικανική επανάσταση

Διοίκηση των αποικιών

- Κάθε πολιτεία διοικούνταν από έναν κυβερνήτη, που διοριζόταν από την Αγγλία.
- Υπήρχε μια συνέλευση αποίκων που είχε λόγο στην ψήφιση νόμων και στην έγκριση φόρων.
- Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στη συνέλευση αυτή είχαν μόνο ορισμένοι πλούσιοι άποικοι.
- Το εξωτερικό εμπόριο των αποικιών ελεγχόταν πλήρως από την Αγγλία.

Ερώτηση 22: Πώς διοικούνταν οι αποικίες της Αμερικής;

Ο επταετής πόλεμος διεξήχθη μεταξύ Αγγλίας-Γαλλίας για τον έλεγχο των αποικιών Καναδά και Ινδίας.

Η αμερικανική επανάσταση

Η αποικιακή κρίση και η αμερικανική επανάσταση

- Μετά τον **Επταετή πόλεμο (1756-1763)**, η Αγγλία απαγόρευσε στους Αμερικανούς να εκμεταλλευτούν τον Καναδά και τη Φλόριντα, που μόλις είχε καταλάβει, και απαίτησε από αυτούς νέους φόρους.
- Οι άποικοι αντέδρασαν σταματώντας να αγοράζουν αγγλικά προϊόντα.
- Η Αγγλία κατάργησε τους περισσότερους νέους φόρους αλλά διατήρησε τον φόρο στο τσάι.
- Οι άποικοι σταμάτησαν να αγοράζουν τσάι από την Αγγλία και κατέστρεψαν τα αγγλικά φορτία τσαγιού.
- Αντιδρώντας, η Αγγλία επέβαλε εμπορικούς περιορισμούς στο λιμάνι της Βοστώνης.
- Οι Αμερικανοί συγκάλεσαν το Κογκρέσο (συνέλευση) της Φιλαδέλφειας (Σεπτέμβριος 1774), στο οποίο συμμετείχαν αντιπρόσωποι όλων των αποικιών.
- Παρότι ήθελαν συμβιβασμό, ο Άγγλος βασιλιάς Γεώργιος Γ΄ διάλεξε την ένοπλη σύγκρουση.
- Οι αμερικανικές δυνάμεις νίκησαν στη **μάχη του Λέξινγκτον** (Απρίλιος 1775).

Ερώτηση 23: Ποια γεγονότα συνέβαλαν στη ρήξη Αγγλίας - αμερικανικών αποικιών;
(Συνεχίζεται στην επόμενη σελίδα)

Η αμερικανική
επανάσταση

Η αμερικανική επανάσταση

Η αποικιακή κρίση και η αμερικανική επανάσταση

- Παράλληλα κυκλοφορούσαν μαχητικά φυλλάδια, γραμμένα από ριζοσπάστες διανοούμενους οπαδούς του Διαφωτισμού που υποστήριζαν ότι η Αγγλία δεν δικαιούνταν να ασκεί εξουσία στις αποικίες.
- Σιγά-σιγά οι άποικοι συνειδητοποιούσαν τα κοινά τους στοιχεία και γεννιόταν η αμερικανική εθνική συνείδηση.

Ερώτηση 23: Ποια γεγονότα συνέβαλαν στη ρήξη Αγγλίας - αμερικανικών αποικιών;

Η 4^η Ιουλίου
αποτελεί εθνική
γιορτή των ΗΠΑ.

Η αμερικανική επανάσταση

Η αποικιακή κρίση και η αμερικανική επανάσταση

- Στις **4 Ιουλίου 1776** το Κογκρέσο της Φιλαδέλφειας ψήφισε τη **Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας**.
- Το κείμενο απηχούσε τις ιδέες του Διαφωτισμού.
- Συντάχθηκε από τους **Τόμας Τζέφερσον** και **Βενιαμίν Φραγκλίνο**.

Ερώτηση 24: Τι ήταν η αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, ποιες ιδέες απηχούσε και από ποιους είχε συνταχθεί;

Η Διακήρυξη της
Ανεξαρτησίας,
4^η Ιουλίου 1776

Η αμερικανική επανάσταση

Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας

Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας

Θεωρούμε ως αλήθειες αυταπόδεικτες ότι όλοι οι άνθρωποι πλάστηκαν ίσοι, ότι προικίστηκαν από τον Δημιουργό τους με μερικά अपαραράγραπτα δικαιώματα, όπως αυτά της ζωής, της ελευθερίας και της αναζήτησης της ευτυχίας. Για να εξασφαλίστούν αυτά τα δικαιώματα, καθιερώθηκαν οι κυβερνήσεις των ανθρώπων, αντλώντας τη δίκαιη εξουσία τους από τη συγκατάθεση των κυβερνωμένων. Όταν οποιαδήποτε μορφή διακυβέρνησης έρθει σε αντίθεση με αυτές τις αρχές, είναι δικαίωμα του λαού να την αλλάξει ή να την καταργήσει και να καθιερώσει νέα κυβέρνηση βασισμένη σε αυτές τις αρχές και οργανωμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να θεωρείται από τον λαό πιο αποτελεσματική για την εξασφάλιση της ευτυχίας των πολιτών.

Προοίμιο της Διακήρυξης, 4 Ιουλίου 1776.

Πηγή: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

Η αμερικανική επανάσταση

Η αμερικανική
επανάσταση

Η αποικιακή κρίση και η αμερικανική επανάσταση

- Ο πόλεμος που ακολούθησε έμεινε γνωστός ως **αμερικανική επανάσταση ή πόλεμος της ανεξαρτησίας**.
- Αρχικά, οι Αμερικανοί, με αρχιστράτηγο τον **Τζορτζ Ουάσινγκτον**, αντιμετώπισαν προβλήματα.
- Μετά το 1778, όμως, σύναψαν συμμαχίες με τη Γαλλία, την Ισπανία και την Ολλανδία, οι οποίες επιδίωκαν τον περιορισμό της Αγγλίας.
- Η άφιξη γαλλικών στρατευμάτων στην Αμερική επηρέασε την έκβαση της σύγκρουσης.
- Η ήττα των Άγγλων στη μάχη του **Γιόρκταουν (Οκτώβριος 1781)** σήμανε και το τέλος του πολέμου.

Ερώτηση 25: Τι ονομάστηκε αμερικανική επανάσταση και πώς εξελίχθηκε;

Το κράτος των ΗΠΑ
και το πρώτο του
Σύνταγμα

Η αμερικανική επανάσταση

Ανεξαρτησία και νέο κράτος

- Η Αγγλία υποχρεώθηκε να αναγνωρίσει τις **13 αποικίες (συνθήκη των Βερσαλιών, 1783)** ως ανεξάρτητο κράτος με το όνομα **Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ)**.
- Το **σύνταγμα των ΗΠΑ (1787)**, που ισχύει κατά βάση μέχρι σήμερα, ανακήρυξε τη χώρα ένωση (ομοσπονδία) πολιτειών.

Ερώτηση 26: Πότε ανακηρύχθηκε το ανεξάρτητο κράτος των ΗΠΑ, και ποιο ήταν το πρώτο της σύνταγμα;

Η διάκριση
των εξουσιών

Η αμερικανική επανάσταση

Ανεξαρτησία και νέο κράτος

- Το σύνταγμα των ΗΠΑ (1787) ανακήρυξε τη χώρα ένωση (ομοσπονδία) πολιτειών και βασίστηκε στην αρχή της διάκρισης των εξουσιών.
- Η **εκτελεστική εξουσία** ασκείται από τον **Πρόεδρο**, που εκλέγεται κάθε τέσσερα χρόνια από ένα σώμα εκλεκτόρων και μπορεί να επανεκλεγεί μόνο μία φορά.
- Η **κεντρική κυβέρνηση** αποφασίζει για την *οικονομία*, την *άμυνα* και την *εξωτερική πολιτική*.
- Οι **πολιτείες** ρυθμίζουν μόνες τους ζητήματα *τοπικής αυτοδιοίκησης*, *δικαιοσύνης*, *εκπαίδευσης* και *αστυνόμευσης*.
- Η **νομοθετική εξουσία** ασκείται από το **Κογκρέσο** (Γερουσία, Βουλή των Αντιπροσώπων).
- Κάθε πολιτεία εκπροσωπείται στη **Γερουσία** από δύο γερουσιαστές, ανεξαρτήτως του πληθυσμού της.
- Στη **Βουλή των Αντιπροσώπων**, ωστόσο, οι πολιτείες εκπροσωπούνται από αριθμό βουλευτών ανάλογο προς τον πληθυσμό τους.
- Πρώτος Πρόεδρος των ΗΠΑ εκλέχτηκε, το 1789, ο **Τζορτζ Ουάσινγκτον** (προς τιμή του η πρωτεύουσα των ΗΠΑ πήρε αργότερα το όνομά του).
- Η **δικαστική εξουσία** ορίστηκε να είναι ανεξάρτητη και αιρετή.

Ερώτηση 27: Πώς διοικείται το κράτος των ΗΠΑ σύμφωνα με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών;

Πώς συνέβη;

Η γαλλική επανάσταση

Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης
1798-1794

- Στη Γαλλία του 18ου αιώνα οι άνθρωποι κατατάσσονταν σε τρεις θεσμοθετημένες τάξεις ανάλογα με την καταγωγή τους και τα προνόμια που τους είχαν απονεμηθεί από τον ηγεμόνα:
 1. στον **κλήρο** (0,5% του πληθυσμού),
 2. στους **ευγενείς** (1,5% του πληθυσμού)
 3. στην **τρίτη τάξη** (98% του πληθυσμού), που την αποτελούσαν αστοί, οι αγρότες και οι εργάτες.
- Ο κλήρος και οι ευγενείς είχαν προνόμια, ενώ η τρίτη τάξη είχε μόνο υποχρεώσεις (πλήρωνε το σύνολο των φόρων, ενώ οι άλλες τάξεις δεν φορολογούνταν).
- Η κατάσταση αυτή δυσारेστούσε την αστική τάξη η οποία, αν και δέσποζε στην οικονομία, ήταν αποκλεισμένη από τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.
- Η δυσφορία εξαπλωνόταν στο σύνολο της τρίτης τάξης.
- Τον χειμώνα του 1788-1789, ο λαός λεηλάτησε πλούσια σπίτια και κρατικές αποθήκες.

Ερώτηση 28: Ποιες συνθήκες οδήγησαν στη Γαλλική επανάσταση του 1789;

Η 14η Ιουλίου αποτελεί σήμερα εθνική γιορτή των Γάλλων.

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

- Ο βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΣΤ' συγκάλεσε **συνέλευση των τάξεων στο ανάκτορο των Βερσαλιών** (Μάιος 1789).
- Οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης απαίτησαν μεταρρυθμίσεις, αλλά ο βασιλιάς ζήτησε να τους επιβληθούν νέοι φόροι.
- Οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης αντέδρασαν και αυτοανακηρύχθηκαν **Εθνική συνέλευση**.
- Παρότι ο **βασιλιάς δεν τους αναγνώρισε** οι αντιπρόσωποι της τρίτης τάξης **συγκεντρώθηκαν στην αίθουσα του σφαιριστηρίου** όπου ορκίστηκαν ότι θα συντάξουν σύνταγμα (20 Ιουνίου 1789).
- Στο πλευρό τους τάχθηκαν ορισμένοι κληρικοί και ευγενείς.
- **Ο βασιλιάς αναγκάστηκε να υποχωρήσει** ωστόσο την ίδια στιγμή συγκέντρωνε, κρυφά, στρατό για να διαλύσει την Εθνοσυνέλευση.
- Στις **14 Ιουλίου 1789** ο λαός του Παρισιού, οργισμένος από τις κινήσεις του βασιλιά, **κατέλαβε τη Βαστίλη**.
- Παράλληλα, όλο και περισσότερες περιοχές στην ύπαιθρο της Γαλλίας επαναστατούσαν.

Ερώτηση 29: Ποια γεγονότα μετά το Μάιο του 1789 οδήγησαν στη Συντακτική συνέλευση;

Αποφάσεις
της
Συντακτικής
συνέλευσης

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

- Η Συντακτική συνέλευση ανακοίνωσε την **κατάργηση των προνομίων**.
- Επίσης, ψήφισε τη **Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη** βασισμένη στις αρχές του Διαφωτισμού.
- Ο βασιλιάς αποδέχθηκε αναγκαστικά αυτές τις αποφάσεις μετά την **κατάληψη των ανακτόρων των Βερσαλλιών** από τον επαναστατημένο λαό.

Ερώτηση 30: Ποιες ήταν οι πρώτες αποφάσεις της Συντακτικής συνέλευσης;

<https://www.youtube.com/watch?v=Gc9R4PyH-Ic>

Διακήρυξη των
δικαιωμάτων
του ανθρώπου
και του πολίτη
1789

Η γαλλική επανάσταση

Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη- 1789

1. Διακήρυξη

των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη, 1789

1. Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι κι έχουν τα ίδια δικαιώματα.

2. Σκοπός κάθε πολιτικής οργάνωσης είναι να διαφυλάσσει τα φυσικά και απαράγραπτα δικαιώματα του ανθρώπου. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στην καταπίεση.

3. Το έθνος είναι αποκλειστική πηγή κάθε εξουσίας. Κανένα συλλογικό σώμα, κανένα άτομο δεν μπορεί να ασκεί εξουσία που δεν απορρέει από το έθνος.

6. Νόμος είναι η έκφραση της γενικής βούλησης. [...] Αφού όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στον νόμο, μπορούν όλοι να καταλαμβάνουν δημόσια αξιώματα και θέσεις, ανάλογα με τις ικανότητές τους και χωρίς καμιά άλλη διάκριση παρά αυτή που πηγάζει από τις αρετές και τα προτερήματά τους.

10. Κανένας δεν πρέπει να διώκεται για τις πεποιθήσεις του, ακόμη και τις θρησκευτικές, υπό τον όρο πως η εκδήλωσή τους δεν διαταράσσει την τάξη του νόμου.

11. Η ελεύθερη έκφραση της σκέψης και των πεποιθήσεων είναι ένα από τα πολυτιμότερα δικαιώματα του ανθρώπου. Επομένως, κάθε πολίτης μπορεί να μιλά, να γράφει και να τυπώνει ελεύθερα, εκτός από τις περιπτώσεις κατάχρησης αυτής της ελευθερίας, που ορίζονται από τον νόμο.

17. Δεδομένου ότι η ιδιοκτησία είναι δικαίωμα ιερό και απαραβίαστο, από κανέναν δεν επιτρέπεται να αφαιρεθεί παρά μόνο όταν η δημόσια ανάγκη, νόμιμα διαπιστωμένη, το απαιτεί φανερά και υπό την προϋπόθεση μιας δίκαιης και προκαταβολικής αποζημίωσης.

Πηγή: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

Πάλι
αγνοήθηκαν οι
γυναίκες...

Η γαλλική επανάσταση

Τα δικαιώματα των γυναικών

2. Τα δικαιώματα των γυναικών αγνοήθηκαν και από τους επαναστάτες

Η Ολυμπία ντε Γκουζ υπήρξε μία από τις μαχητικότερες αγωνίστριες της γαλλικής επανάστασης. Άσκησε αυστηρή κριτική στους συντάκτες της Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου επειδή αγνόησαν τις γυναίκες. Εκτελέστηκε στη λαιμητόμο το 1793.

Γυναίκες, ξυπνήστε! Το μήνυμά της λογικής ακούγεται σ' ολόκληρο τον κόσμο! Ανακαλύψτε τα δικαιώματά σας! Η ισχυρή αυτοκρατορία της φύσης δεν περιβάλλεται πλέον από την προκατάληψη, τον φανατισμό, τη δεισιδαιμονία και τα ψέματα. Η φλόγα της αλήθειας έχει σκορπίσει τα σύννεφα της ανοησίας και της καταπίεσης. Ο άνδρας, που ήταν μέχρι χθες υποδουλωμένος, έχει πολλαπλασιάσει τη δύναμή του και χρειάζεται και τη δική σας βοήθεια για να σπάσει τις αλυσίδες του. Με το να απελευθερωθεί μόνο αυτός, αδικεί κατάφωρα τη σύντροφό του. Γυναίκες, γυναίκες! Πότε θα πάψετε να είστε τυφλές; Τι έχετε κερδίσει μέχρι τώρα από την επανάσταση; [...] Αγωνιστείτε, λοιπόν, για τα δικαιώματά σας.

D. Levy, H. Applewhite, M. Johnson (επιμ.), «Olympe de Gouges, "Declaration of the Rights of Woman and Female Citizen"», Women in Revolutionary Paris, 1785-1795, University of Illinois Press, Urbana 1979, σ. 92.

Τα τρία
πολιτικά
ρεύματα

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

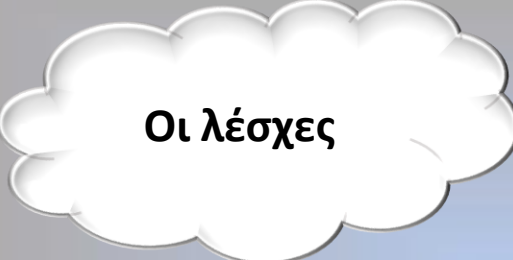
- Στη Συντακτική συνέλευση είχαν διαμορφωθεί τρία πολιτικά ρεύματα που πήραν τα ονόματά τους **από τις θέσεις στις οποίες κάθονταν οι υποστηρικτές τους** στην αίθουσα συνεδριάσεων:

1. η **δεξιά** που δεν επιθυμούσε περαιτέρω μεταβολές του παλαιού καθεστώτος,
2. το **κέντρο** που αποδεχόταν τη διατήρηση της μοναρχίας αλλά με την παράλληλη συμμετοχή ευγενών και μεγαλοαστών στη λήψη των αποφάσεων και
3. η **αριστερά** οραματιζόταν ένα πολίτευμα σαν το αμερικανικό.

Ερώτηση 31:

Ποια ήταν τα πολιτικά ρεύματα της Συντακτικής συνέλευσης και από πού πήραν το όνομά τους;

Οι λέσχες

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

- Την ίδια εποχή δημιουργήθηκαν πολιτικές οργανώσεις, οι λέσχες.
- Δύο από αυτές, η **λέσχη των Ιακωβίνων** και η **λέσχη των Κορδελιέρων**, κινητοποιούσαν μεγάλο αριθμό πολιτών.
- Οι πολιτικές απόψεις γίνονταν ευρύτερα γνωστές μέσα από πολιτικά φυλλάδια και εφημερίδες, ο αριθμός των οποίων πολλαπλασιάστηκε.

Ερώτηση 32:

Τι ήταν οι λέσχες και ποιες ήταν οι πιο σημαντικές;

Το πρώτο
σύνταγμα της
Γαλλίας

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

- Το **1791**, Συντακτική ψήφισε το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:
 - Πολίτευμα: **συνταγματική μοναρχία**.
 - Το **έθνος** ανακηρύχτηκε **κυρίαρχο**.
 - Η **Νομοθετική συνέλευση (Βουλή)**, που θα προέκυπτε από εκλογές, ασκούσε τη νομοθετική εξουσία.
 - **Δικαίωμα ψήφου** αναγνωρίστηκε μόνο **σε όσους κατείχαν περιουσία και πλήρωναν φόρους**.
 - Η **εκτελεστική εξουσία** ανατέθηκε στον **βασιλιά** και σε **έξι υπουργούς**.
 - Η **δικαστική εξουσία** αφαιρέθηκε από τον **βασιλιά** και κηρύχθηκε **ανεξάρτητη**.
 - **Εθνικοποιήθηκε η περιουσία του κλήρου** που χρησιμοποιήθηκε ως εγγύηση για την έκδοση χαρτονομίσματος.
 - Οι **κληρικοί** ορίστηκαν **λειτουργοί του κράτους** που όφειλαν υπακοή, πρώτα απ' όλα, στην πολιτεία.
 - Επίσης, **καταργήθηκαν οι συντεχνίες** και **απαγορεύτηκαν οι απεργίες**.

Οι παραπάνω ρυθμίσεις δεν έγιναν αποδεκτές ούτε από την εκκλησία ούτε από τον βασιλιά, ο οποίος επιχείρησε να διαφύγει από τη Γαλλία αλλά έγινε αντιληπτός και αναγκάστηκε να επιστρέψει.

Ερώτηση 33: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του πρώτου συντάγματος της Γαλλίας, το 1791;

Γιρονδίνοι και
πόλεμος

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

- Το Σεπτέμβριο του 1791 έγιναν εκλογές από τις οποίες προέκυψε μία Νομοθετική συνέλευση που ελεγχόταν από τους **Γιρονδίνους** (μετριοπαθείς).
- Ο βασιλιάς και ορισμένοι αριστοκράτες σχεδίαζαν με τους βασιλείς της **Αυστρίας** και της **Πρωσίας**, επέμβαση εναντίον του επαναστατικού καθεστώτος.
- Την ίδια στιγμή ριζοσπαστικά τμήματα των λαϊκών στρωμάτων, οι **sans-culottes** (**σαν-κιλότ'** ο όρος αποδόθηκε παλαιότερα στα ελληνικά «αβράκωτοι») αξίωναν την έκπτωση του βασιλιά.
- Οι Γιρονδίνοι ώθησαν στην κήρυξη πολέμου εναντίον της Αυστρίας και της Πρωσίας (20 Απριλίου 1792).

Ερώτηση 34:

Ποια γεγονότα οδήγησαν στην κήρυξη του πολέμου εναντίον της Αυστρίας και της Πρωσίας;

Τα λαϊκά
στρώματα

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

- Οι πρώτες αποτυχίες του γαλλικού στρατού, η ύποπτη στάση του βασιλιά και η πείνα ώθησαν τα λαϊκά στρώματα σε επαναστατική δράση.
- Ο λαός του Παρισιού **κατέλαβε τα ανάκτορα του Κεραμεικού** (10 Αυγούστου 1792).
- Ο βασιλιάς κατέφυγε στη Νομοθετική, που τον έθεσε σε περιορισμό και ανέθεσε την εκτελεστική εξουσία σε συμβούλιο με επικεφαλής τον **Δαντόν**, στέλεχος των Κορδελιέρων.

Ερώτηση 35:

Ποια αίτια ώθησαν τα λαϊκά στρώματα σε δράση και ποια ήταν τα αποτελέσματα της;

Οι αποφάσεις
της
Νομοθετικής

Η γαλλική επανάσταση

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Μάιος 1789-Αύγουστος 1792

Η Νομοθετική:

- αναγνώρισε σε όλους τους άνδρες πολιτικά δικαιώματα (θέσπιση της **καθολικής ψηφοφορίας**),
- **δήμευσε τις περιουσίες των αριστοκρατών** που είχαν διαφύγει στο εξωτερικό,
- θέσπισε τον **διαχωρισμό της εκκλησίας από το κράτος** και
- κήρυξε την πατρίδα σε κίνδυνο.

Ερώτηση 36: Ποιες ήταν οι αποφάσεις της Νομοθετικής;

Οι αποφάσεις
της
Συμβατικής

Η γαλλική επανάσταση

Η δεύτερη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Σεπτέμβριος 1792- Ιούλιος 1794

- Η Συμβατική συνέλευση που αναδείχτηκε μετά από εκλογές με καθολική ψηφοφορία, **κατάργησε τη μοναρχία** (21 Σεπτεμβρίου 1792) και εγκαθίδρυσε, για πρώτη φορά στην Ευρώπη, το πολίτευμα της **αβασίλευτης δημοκρατίας**.
- Ο **βασιλιάς** και η **βασίλισσα** καταδικάστηκαν και **αποκεφαλίστηκαν**.
- Υιοθετήθηκε **νέο ημερολόγιο** και άρχισε το **έτος Ι της Δημοκρατίας** (1793).
- Αποφάσισε τη **συνέχιση του πολέμου** για να καταληφθούν εδάφη που θεωρούνταν γαλλικά στο Βέλγιο και στις όχθες του ποταμού Ρήνου.
- Η απόφαση αυτή συσπείρωσε εναντίον της Γαλλίας πολλά ευρωπαϊκά κράτη.

Ερώτηση 37: Ποιες ήταν οι πρώτες αποφάσεις της Συμβατικής συνέλευσης;

Οι συνέπειες των
αντεπαναστατικών
εξεγέρσεων

Η γαλλική επανάσταση

Η δεύτερη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Σεπτέμβριος 1792- Ιούλιος 1794

- Την ίδια στιγμή, στο **εσωτερικό ξεσπούσαν αντεπαναστατικές εξεγέρσεις** (1793: εξέγερση στην επαρχία της Βανδέας στη δυτική Γαλλία) και η **οικονομική κατάσταση επιδειωνόταν**, ιδίως για τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.
- Τότε, η Συμβατική, υπό την πίεση των **Ορεινών**, στους οποίους πρωταγωνιστικό ρόλο έπαιζαν τα μέλη των Ιακωβίνων, σύστησε την **Επιτροπή Δημόσιας Σωτηρίας**, την **Επιτροπή Γενικής Ασφάλειας** και **επαναστατικά δικαστήρια** με στόχο την καταστολή αντεπαναστατικών ενεργειών.
- Οι **Γιρονδίνοι αντέδρασαν**, αλλά η Συμβατική, μετά από πρόταση των Ορεινών, διέταξε τη **σύλληψη των ηγετών τους** (Ιούνιος 1793).
- Λίγες μέρες αργότερα εγκρίθηκε το **σύνταγμα του έτους Ι** (24 Ιουνίου 1793).

Ερώτηση 38: Ποιες ενέργειες πραγματοποιήθηκαν μετά τις αντεπαναστατικές εξεγέρσεις;

Κοίτα το
γλωσσάρι!

Η γαλλική επανάσταση

Οι ορεινοί

Ορεινοί: Πολιτική ομάδα στα χρόνια της γαλλικής επανάστασης αποτελούμενη από μέλη των λεσχών των Ιακωβίνων και των Κορδελιέρων που υιοθετούσε αντιμοναρχικές θέσεις και υποστήριζε τη λήψη μέτρων υπέρ των ασθενέστερων τάξεων. Οφείλει το όνομά της στο ότι τα μέλη της κάθονταν συνήθως στα άνω (ορεινά) έδρανα της αίθουσας. Ηγέτες της ήταν οι Δαντόν, Μαρά και Ροβεσπιέρος.

Οι Ιακωκοβίνοι

Η γαλλική επανάσταση

Μία σκιαγράφιση του «μέσου» Ιακωβίνου

3. Μια σκιαγράφιση του «μέσου» Ιακωβίνου

Ο μυθικός «μέσος» Ιακωβίνος θα δεχόταν ως δήλωση των επιδιώξεών του περίπου τα εξής: ένα ανεξάρτητο εθνικό κράτος, μια μη μοναρχική πολιτική μορφή διακυβέρνησης, καθολική ανδρική ψηφοφορία, χωρισμό εκκλησίας και πολιτείας· ίσα πολιτικά δικαιώματα για όλους, την κατάργηση των κληρονομικών διακρίσεων και των κοινωνικών προνομίων· μια ανταγωνιστική βιομηχανική και αγροτική κοινωνία, με ατομική ιδιοκτησία, αλλά χωρίς μεγάλες περιουσίες και χωρίς την εξαθλίωση της φτώχειας.

C.C. Brinton, *The Jacobins, An essay in the New History*, N. Υόρκη 1961, σ. 183, Π. Κιτρομηλίδης (επιμ.), *Ρήγα Βελεσπινλή, Άπαντα τα σωζόμενα, Βουλή των Ελλήνων*, Αθήνα 2000, τόμ. 5, σ. 15.

Οι αποφάσεις
της
Συμβατικής

Η γαλλική επανάσταση

Η δεύτερη φάση της γαλλικής επανάστασης,
Σεπτέμβριος 1792- Ιούλιος 1794

- Μετά την πτώση των Γιρονδίνων, οι **Ορεινοί**, με επικεφαλής τον **Ροβεσπιέρο**, ηγετική φυσιογνωμία των Ιακωβίνων, **σχημάτισαν επαναστατική κυβέρνηση**.
- Οι Ορεινοί **αναδιοργάνωσαν τον στρατό**, κάνοντάς τον ένα ισχυρό όπλο απέναντι στους εχθρούς της επανάστασης, τόσο τους εξωτερικούς όσο και τους εσωτερικούς.
- Παράλληλα, στο όνομα της προστασίας της επανάστασης, **εκτελέστηκαν με συνοπτικές διαδικασίες 40.000 περίπου άνθρωποι** που θεωρήθηκαν ύποπτοι για αντεπαναστατική δράση (περίοδος της Τρομοκρατίας).
- Ακόμη, η **χριστιανική θρησκεία αντικαταστάθηκε από τη λατρεία του Ανώτατου Όντος**, ενώ δόθηκαν και νέα ονόματα στους μήνες.
- Παρά την κάποια **βελτίωση** που σημειώθηκε στο **βιοτικό επίπεδο** κυρίως των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, **τα ακραία μέτρα**, που σε πολλές περιπτώσεις υιοθετήθηκαν, **προκάλεσαν αντιδράσεις**.
- Ο **Ροβεσπιέρος** βρέθηκε στο στόχαστρο και τελικά η Συμβατική αποφάσισε να τον **εκτελέσει μαζί με 20 συνεργάτες του** (28 Ιουλίου 1794).

Ερώτηση 39:

Ποιες ήταν οι ενέργειες και τα μέτρα των Ορεινών, ποιος ο αρχηγός τους και ποια η κατάληξή τους;

Ο Ροβεσπιέρος

Η γαλλική επανάσταση

Μία σκιαγράφιση του «μέσου» Ιακωβίνου

4. Ο Ροβεσπιέρος για τις αρχές λειτουργίας μιας επαναστατικής κυβέρνησης

Η συνταγματική κυβέρνηση ασχολείται κυρίως με την πολιτική ελευθερία. Η επαναστατική κυβέρνηση με τη δημόσια ελευθερία. Κάτω από το συνταγματικό καθεστώς, αρκεί σχεδόν το να προστατεύονται τα άτομα από τις καταχρήσεις της δημόσιας δύναμης. Κάτω από επαναστατικό καθεστώς, η ίδια η δημόσια δύναμη είναι υποχρεωμένη να προστατεύει τον εαυτό της από όλες τις φατρίες που της επιτίθενται. Στους καλούς πολίτες, η επαναστατική κυβέρνηση οφείλει ολοκληρωμένη προστασία. Στους εχθρούς του λαού, δεν οφείλει παρά μόνο το θάνατο.

Ροβεσπιέρος, Λόγος στη Συμβατική Εθνοσυνέλευση (1793).

Πηγή: Μ. Βερέτας (επιμ.), Μαρά, Σεν Ζιστ, Ροβεσπιέρος, Κείμενα, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1989, σ. 219.

Οικονομικοί
μετασχηματισμοί

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.
Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

- Το **ευρωπαϊκό εμπόριο** στράφηκε προς την **Ανατολή** και ενισχύθηκαν οι εμπορικές συναλλαγές της δυτικής Ευρώπης με την Οθωμανική αυτοκρατορία.
- **Έλληνες, Εβραίοι και Αρμένιοι** διακρίθηκαν στο εμπόριο και στη ναυτιλία.
- Οι **Έλληνες πλοιοκτήτες** απέκτησαν τον έλεγχο σημαντικού μέρους του εμπορίου καθώς αξιοποίησαν προς όφελός τους:
 1. τη ρωσοτουρκική συνθήκη του **Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774)**, που επέτρεπε την ελεύθερη κίνηση πλοίων με ρωσική σημαία στα Στενά του Βοσπόρου, και
 2. την περιορισμένη παρουσία αγγλικών και γαλλικών πλοίων στη Μεσόγειο, εξαιτίας των ναπολεόντειων πολέμων.
- Η Θεσσαλονίκη, τα Ιωάννινα, η Σμύρνη και η Χίος εξελίχθηκαν σε σημαντικά εμπορικά κέντρα με πρωταγωνιστική ελληνική παρουσία.
- Ενισχύθηκαν οι ελληνικές παροικίες.

Ερώτηση 40:

Πώς εξελίχτηκε το εμπόριο από τα μέσα του 18ου αι. έως τις αρχές του 19ου αι;

Η ελληνική επανάσταση

Το εμπόριο

Οι Έλληνες κυριαρχούν στο εμπόριο της Βαλκανικής

1. Οι Έλληνες κυριαρχούν στο εμπόριο της Βαλκανικής

Για έναν ολόκληρο αιώνα μετά το 1750, τα ελληνικά ήταν η γλώσσα του εμπορίου στα Βαλκάνια και οι βαλκάνιοι έμποροι, ανεξάρτητα από την εθνική τους προέλευση, μιλούσαν γενικά ελληνικά [...]. «Έλληνας» πρώτα απ' όλα σήμαινε πλανόδιος πωλητής ή έμπορος και μ' αυτή την έννοια ακόμα και ένας Εβραίος μπορούσε να είναι «Έλληνας».

T. Stoianovich, «Ο κατακτητής ορθόδοξος βαλκάνιος έμπορος», Σπ. Ασδραχάς (επιμ.), Η οικονομική δομή των βαλκανικών χωρών, Μέλισσα, Αθήνα 1979, σ. 318.

Η ελληνική
κοινωνία

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.
Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Η ορθόδοξη εκκλησία

- Η **ορθόδοξη εκκλησία**, που αναγνωριζόταν από την οθωμανική διοίκηση ως η ηγεσία όλων των υπόδουλων χριστιανών, **εναντιωνόταν στη διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών** επειδή θεωρούσε ότι μια επανάσταση θα έθετε σε κίνδυνο την ίδια αλλά και τον ελληνισμό.
- Ορισμένοι κληρικοί, ωστόσο, υιοθέτησαν διαφωτιστικές αντιλήψεις (Μεθόδιος Ανθρακίτης, Ευγένιος Βούλγαρης) και κάποιοι δραστηριοποιήθηκαν εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας.

Ερώτηση 41:

Ποια ήταν η στάση της ορθόδοξης εκκλησίας απέναντι στην ελληνική επανάσταση;

Κοινωνικοί
μετασχηματισμοί

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.
Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Οι Φαναριώτες

ήταν Έλληνες από παλιές αρχοντικές οικογένειες που κατοικούσαν στο Φανάρι, συνοικία της Κωνσταντινούπολης όπου βρισκόταν και το Πατριαρχείο. Δραστηριότητες:

- Μάθαιναν ξένες γλώσσες και σπούδαζαν στη Δύση.
- Πολλοί από αυτούς σταδιοδρομούσαν στην οθωμανική διοίκηση.
- Καταλάμβαναν υψηλές θέσεις στο οθωμανικό κράτος και τον 18ο αιώνα διορίζονταν ηγεμόνες στις αυτόνομες παραδουνάβιες ηγεμονίες, τη Μολδαβία και τη Βλαχία (σημερινή Ρουμανία).
- Τις παραπάνω θέσεις τις έχασαν με την κήρυξη της επανάστασης του 1821.

Ερώτηση 42:

Ποια ήταν η θέση των Φαναριωτών στην Οθωμανική διοίκηση;

Κοινωνικοί
μετασχηματισμοί

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.
Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Οι προεστοί:

- διοικούσαν τις ελληνορθόδοξες κοινότητες,
- συγκέντρωναν τους φόρους από τους Έλληνες και τους απέδιδαν στην οθωμανική διοίκηση,
- είχαν αποκτήσει πολιτική εμπειρία και μεγάλες περιουσίες και
- αρκετοί από αυτούς διέθεταν και κάποια πολιτική επιρροή στους τοπικούς Τούρκους αξιωματούχους.

Ερώτηση 43:

Ποια ήταν η θέση των προεστών στην Οθωμανική διοίκηση;

Κοινωνικοί
μετασχηματισμοί

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.
Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Οι έμποροι και οι караβοκύρηδες

- βελτίωσαν την οικονομική τους κατάσταση και αρκετοί Έλληνες έμποροι των παροικιών:
- έδειξαν ενδιαφέρον και για τη διάδοση των νεωτερικών ιδεών μεταξύ των συμπατριωτών τους,
 - ίδρυσαν σχολεία στις πατρίδες τους,
 - τύπωσαν βιβλία, περιοδικά κι εφημερίδες και
 - χορηγούσαν υποτροφίες.

Ερώτηση 44:

Ποιες ήταν οι δράσεις των εμπόρων και караβοκύρηδων παράλληλα με τη βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης;

Η ελληνική επανάσταση

Ο παροικιακός
ελληνισμός

Παροικιακός ελληνισμός, εκπαίδευση και
νεωτερικές ιδέες

2. Παροικιακός ελληνισμός, εκπαίδευση και νεωτερικές ιδέες

Φροντίζουν οι πάροικοι για την ίδρυση σχολείων στις ιδιαίτερες πατρίδες τους, σε κτίρια στα οποία αναδεικνύεται ο διακριτός ρόλος του εκπαιδευτηρίου. Με τα κληροδοτήματά τους σπουδάζουν νέοι συμπατριώτες τους στους τόπους καταγωγής ή με υποτροφίες τους παίρνουν το δρόμο για τα πανεπιστήμια της Βιέννης, του Göttingen, της Ιένας, της Λειψίας, της Halle, του Παρισιού, νέοι που διψούν για τα νεότερα γράμματα, νέοι που θα επανδρώσουν τα σχολεία των παροικιών αλλά και τις πολλαπλασιαζόμενες εκπαιδευτικές εστίες στην Ανατολή. Ό. Κατσιαρδή-Hering, «Η ελληνική διασπορά», Ιστορία του νέου ελληνισμού, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τόμ. 1ος, σ. 103-104.

Κοινωνικοί
μετασχηματισμοί

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Οι αρματολοί κι οι κλέφτες

Οι κλέφτες:

- ήταν αγρότες που αναγκάζονταν ή επέλεγαν να καταφύγουν στα βουνά όπου για να επιβιώσουν επιδίδονταν στη ληστεία.
- Συχνά υποστηρίζονταν από τους αγροτικούς πληθυσμούς
- ήταν πρότυπα ανυπότακτης στάσης κι υμνήθηκαν για την τόλμη τους ή θρηνήθηκαν για τον θάνατό τους στα κλέφτικα δημοτικά τραγούδια.

Οι αρματολοί:

- ανήκαν σε ένοπλα σώματα οργανωμένα από την οθωμανική διοίκηση για την τήρηση της τάξης.

Συχνά, κλέφτες γίνονταν αρματολοί και το αντίστροφο.

Ερώτηση 45:

Τι ήταν οι αρματολοί κι οι κλέφτες;

Κοινωνικοί
μετασχηματισμοί

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Οι αγρότες, απασχολούμενοι στο εμπόριο και ναύτες

Οι αγρότες:

- Ξεπερνούσαν το 80% του πληθυσμού.
- Καλλιεργούσαν κτήματα κρατικά ή ιδιωτικά (τσιφλίκια) που ανήκαν, συνήθως, σε Τούρκους και σπανιότερα σε Έλληνες.
- Η ζωή τους ήταν δύσκολη και στερημένη.

Οι απασχολούμενοι στο εμπόριο και οι ναύτες:

- Αυξάνονταν καθώς αναπτύσσονταν το εμπόριο και η ναυτιλία.

Ερώτηση 46:

Ποιες οι δραστηριότητες των αγροτών, των απασχολούμενων στο εμπόριο και ναυτών;

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.
Κινήματα εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας

- Στις αρχές του 18ου αιώνα, οι Έλληνες στράφηκαν στη Ρωσία, που είχε στην περιοχή κοινά συμφέροντα με τα ελληνικά και ήταν ομόδοξη, ζητώντας τη βοήθειά της.
- Έτσι, το **1770** έγινε, με ρωσική υποκίνηση, **ελληνική επανάσταση με κέντρο την Πελοπόννησο**, που ονομάστηκε **Ορλοφικά**.
- Η κινητοποίηση, ωστόσο, των Ελλήνων δεν ήταν η απαιτούμενη, ενώ και ο μικρός αριθμός ρωσικών πολεμικών πλοίων που συμμετείχαν, με επικεφαλής τους αδερφούς **Ορλόφ**, αποδείχτηκε ανεπαρκής.
- Η επανάσταση καταπνίγηκε.

Ερώτηση 47:

Τι ήταν τα Ορλοφικά και πότε έλαβαν χώρα;

- Αποτυχημένη ήταν και η ηρωική προσπάθεια του Έλληνα απεσταλμένου της Ρωσίας **Λάμπρου Κατσώνη** να ξεσηκώσει τους κατοίκους των νησιών του Αιγαίου.
- Τέλος, οι **κάτοικοι του Σουλίου**, αυτόνομης περιοχής στην Ήπειρο, συγκρούστηκαν με τον **Αλή πασά των Ιωαννίνων**, αλλά ηττήθηκαν κι υποχρεώθηκαν το **1803** να εγκαταλείψουν την περιοχή.

ή Ερώτηση 48:

Ποια ήταν τα επαναστατικά κινήματα εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας;

Νεοελληνικός
Διαφωτισμός

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

- Με αφετηρία τις παροικίες, ο ελληνισμός ήρθε σε επαφή με τις ιδέες του Διαφωτισμού.
- Οι έμποροι και γενικότερα οι Έλληνες που ταξίδευαν στην Ευρώπη έγιναν οι φορείς διάδοσης αυτών των ιδεών στον ελλαδικό χώρο.
- Καλλιεργήθηκε η αντίληψη ότι η λογική μπορεί όχι μόνο να εξηγήσει τον κόσμο αλλά και να τον αλλάξει.
- Η εκπαίδευση συνδέθηκε με τον αγώνα για ελευθερία.
- Στα μέσα του 18ου αιώνα δημιουργήθηκε ένα κίνημα που, επιδιώκοντας τη διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών μεταξύ των Ελλήνων, **αποσκοπούσε στην ιδεολογική προετοιμασία του αγώνα για την ελευθερία.**
- Το κίνημα αυτό αναπτύχθηκε κυρίως στις **παροικίες** και σε ορισμένα από τα μεγάλα **εμπορικά κέντρα του ελληνισμού** (Σμύρνη, Ιωάννινα, Χίος κτλ.) και ονομάστηκε αργότερα **Νεοελληνικός Διαφωτισμός.**

Ερώτηση 49:

Τι ήταν ο Νεοελληνικός διαφωτισμός;

Νεοελληνικός
Διαφωτισμός

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Οι Έλληνες υποστηρικτές του Διαφωτισμού:

- θαύμαζαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και τον συνέδεαν με την ελευθερία,
- πίστευαν ότι η εκπαίδευση θα έπρεπε:
 - να ασχολείται με τις θετικές επιστήμες,
 - να γίνεται στη λαϊκή γλώσσα και
 - να υπηρετεί την προοπτική του αγώνα για ελευθερία.
- Οι παραπάνω θέσεις δεν ήταν καθολικά αποδεκτές.

Ορισμένοι Έλληνες συντηρητικοί λόγιοι, που συνήθως συνδέονταν με την εκκλησία:

- Απέρριπταν τις διαφωτιστικές ιδέες,
- Έκριναν ότι η εκπαίδευση πρέπει:
 - να βασίζεται σε εκκλησιαστικά κείμενα,
 - να περιορίζεται στη γνωριμία με τη θρησκευτική, κυρίως, παράδοση και
 - να γίνεται σε αρχαίζουσα γλώσσα.

Ερώτηση 50:

Τι πίστευαν οι Έλληνες υποστηρικτές του Διαφωτισμού και τι οι συντηρητικοί λόγιοι;

Νεοελληνικός
Διαφωτισμός

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Σημαντικοί διαφωτιστές ήταν:

- ο **Ρήγας Βελεστινλής** και ο **Αδαμάντιος Κοραής**, οι οποίοι ξεχώρισαν,
- οι **Ιώσηπος Μοισιόδακας** και **Δημήτριος Καταρτζής**, θερμοί υπερασπιστές της χρήσης της λαϊκής γλώσσας,
- ο **Κωνσταντίνος Κούμας**, μαχητικός υποστηρικτής της εισαγωγής νέων μεθόδων διδασκαλίας
- και ο Θεόφιλος Καΐρης, οπαδός των φιλελεύθερων ιδεών της γαλλικής επανάστασης.

Ερώτηση 51:

Ποιοι ήταν οι πιο σημαντικοί εκπρόσωποι του Νεοελληνικού Διαφωτισμού;

Νεοελληνικός
Διαφωτισμός

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Ο Ρήγας Βελεστινλής (1757-1798):

- Έγραψε τη **Νέα Πολιτική Διοίκηση**, ένα έργο έντονα επηρεασμένο από τις ριζοσπαστικές ιδέες των Γάλλων Ιακωβίνων, και πρότεινε τη δημιουργία μιας **«Ελληνικής Δημοκρατίας»** που θα απλωνόταν σε όλη τη Βαλκανική αντικαθιστώντας την Οθωμανική αυτοκρατορία και εξασφαλίζοντας ισονομία και ισοπολιτεία στους κατοίκους της.
- Ο Ρήγας δοκίμασε να εφαρμόσει τα σχέδιά του, αλλά προδόθηκε και πλήρωσε με τη ζωή του, αυτός και οι σύντροφοί του, το όραμά του.
- Λίγο αργότερα το 1806, ο **Ανώνυμος** συγγραφέας του έργου **Ελληνική Νομαρχία** εμπνεόμενος από το όραμα του Ρήγα υποστήριξε με πάθος ότι οι Έλληνες πρέπει να αγωνιστούν μόνοι τους για την ελευθερία τους.

Ερώτηση 51:

Τι υποστήριζε ο Ρήγας Φεραίος και ποιον επηρέασε με το έργο του;

Η ελληνική επανάσταση

Νέα Πολιτική
Διοικήσεις

Η «Νέα Πολιτική Διοικήσεις» το Σύνταγμα του Ρήγα (1797)

3. Η «Νέα Πολιτική Διοικήσεις», το σύνταγμα του Ρήγα (1797)

2. Τα φυσικά δίκαια είναι: πρώτον το να είμεθα όλοι ίσοι και όχι ο ένας ανώτερος από τον άλλον· δεύτερον να είμεθα ελεύθεροι, και όχι ο ένας σκλάβος του αλλουνού· τρίτον να είμεθα σίγουροι εις την ζωήν μας και κανένας να μην ημπορή να μας την πάρη αδίκως και κατά την φαντασίαν του· και τέταρτον, τα κτήματα οπού έχομεν κανένας να μην ημπορή να μας τα εγγίξη, αλλ' να είναι εδικά μας και των κληρονόμων μας.

3. Όλοι οι άνθρωποι, Χριστιανοί και Τούρκοι, είναι ίσοι. [...]

Π. Κιτρομηλίδη (επιμ.), Ρήγα Βελεστινλή, Άπαντα τα σωζόμενα, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2000, τόμ. 5, σ. 36.

Η ελληνική επανάσταση

Ανώνυμος
Ελληνική
Νομαρχία

Η μόρφωση θα φέρει τους Έλληνες πιο κοντά στην ελευθερία

4. Η μόρφωση θα φέρει τους Έλληνες πιο κοντά στην ελευθερία

Ας εξετάσουμε τώρα τις αιτίες που κάνουν πιο εύκολη την εθνική αποκατάσταση των Ελλήνων. Πρώτη, λοιπόν, είναι η πρόοδος του γένους μας στα μαθήματα. Πόση διαφορά υπάρχει ανάμεσα στη σημερινή κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα και αυτή που επικρατούσε πριν από δέκα χρόνια! [...] Δεν υπάρχει πόλη σήμερα που να μην έχει δύο και τρία σχολεία. [...] Η Λογική και η Φυσική άνοιξαν τα μάτια των περισσοτέρων.

Ανώνυμος, Ελληνική Νομαρχία (1806), Κάλβος, Αθήνα 1980, σ. 165 (απόδοση στη νέα ελληνική: οι συγγραφείς).

Νεοελληνικός
Διαφωτισμός

Η ελληνική επανάσταση

Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι.
Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Ο **Αδαμάντιος Κοραής** (1748-1833):

- ήταν υποστηρικτής των φιλελεύθερων ιδεών της γαλλικής επανάστασης,
- θεωρούσε ότι οι Έλληνες, για να κερδίσουν την ελευθερία τους, θα έπρεπε πρώτα να μορφωθούν,
- αν και διαφωνούσε με τον εξαρχαϊσμό της γλώσσας, δεν δεχόταν αυτούσια τη δημοτική, από την οποία, όπως πίστευε, έπρεπε να αφαιρεθούν κάποιες λαϊκές και ξένες λέξεις.

Ερώτηση 52:

Ποιες ήταν οι απόψεις του Αδαμάντιου Κοραή;

Η ευνοϊκή
συγκυρία

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

Οι συνθήκες για την έναρξη της ελληνικής επανάστασης στο νότιο ελλαδικό χώρο ήταν καλύτερες γιατί:

- Οι ελληνικοί πληθυσμοί ήταν πυκνότεροι και η παρουσία οθωμανικού στρατού δεν ήταν ιδιαίτερα ισχυρή.
- Το 1820-1822 μεγάλο μέρος των οθωμανικών δυνάμεων ήταν απασχολημένο στον πόλεμο εναντίον του Αλή πασά της Ηπείρου.
- Εκεί πολυάριθμοι Φιλικοί προετοίμαζαν και ανέμεναν τον ξεσηκωμό.
- Υπήρχαν ένοπλα σώματα Ελλήνων (κλέφτες).
- Υπήρχαν ελληνικά εμπορικά σκάφη, που τότε ήταν εφοδιασμένα με κανόνια.
- Πολλοί Έλληνες διέθεταν σημαντική εμπειρία ένοπλων συγκρούσεων τόσο στην ξηρά όσο και στη θάλασσα.
- Τα ορεινά εδάφη της Πελοποννήσου και της Στερεάς διευκόλυναν τον κλεφτοπόλεμο.

Ερώτηση 53:

Ποιες συνθήκες ευνόησαν την έναρξη της ελληνικής επανάστασης στη νότια Ελλάδα;

Επαναστατικές
εστίες

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

- Επαναστάσεις ξέσπασαν τον Μάρτιο του 1821 σε διάφορα σημεία της **Πελοποννήσου** και στη συνέχεια στη **Στερεά Ελλάδα**, στην **Κρήτη**, στα **νησιά του Αιγαίου**, στη **Θεσσαλία**, στην **Ήπειρο**, στη **Μακεδονία** και στη **Θράκη**.
- Επαναστατικές κινήσεις έγιναν, επίσης, στην **Κύπρο** και στη **Μ. Ασία**.
- Γρήγορα, ωστόσο, φάνηκε ότι η απελευθέρωση μιας τόσο μεγάλης περιοχής ξεπερνούσε τις δυνατότητες του ελληνισμού και η καταστολή ήταν άμεση γιατί:
 - η Θεσσαλία και η Μακεδονία είναι σε μεγάλο βαθμό πεδινές και
 - στη Θράκη, στην Κύπρο και στη Μ. Ασία ήταν εύκολο να φτάσει γρήγορα τουρκικός στρατός.
- Τελικά, **η επανάσταση εδραιώθηκε** στην **Πελοπόννησο**, στη **Στερεά Ελλάδα** και σε **ορισμένα νησιά του Αιγαίου**.
- Οι δυνάμεις των επαναστατών αποτελούνταν από αγωνιστές που ακολουθούσαν κάποιον οπλαρχηγό δίχως να υπάρχει κεντρική ηγεσία.

Ερώτηση 54:

Ποιες ήταν οι βασικές εστίες της ελληνικής επανάστασης;

Η ελληνική επανάσταση

Πρωταγωνιστές

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

Χάρη στις στρατιωτικές ηγετικές τους ικανότητες ξεχώρισαν στη στεριά οι:

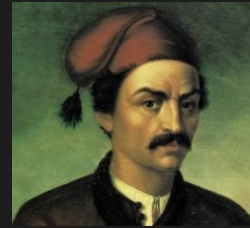
- Θεόδωρος Κολοκοτρώνης,
- Γεώργιος Καραϊσκάκης,
- Οδυσσέας Ανδρούτσος
- και Μάρκος Μπότσαρης

Στη θάλασσα ξεχώρισαν οι:

- Κωνσταντίνος Κανάρης
- Ανδρέας Μιαούλης

Ηγετικό ρόλο έπαιξαν και δύο γυναίκες:

- η Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα και
- η Μαντώ Μαυρογένους

Ερώτηση 54:

Ποιες ήταν οι ηγετικές φυσιογνωμίες της ελληνικής επανάστασης;

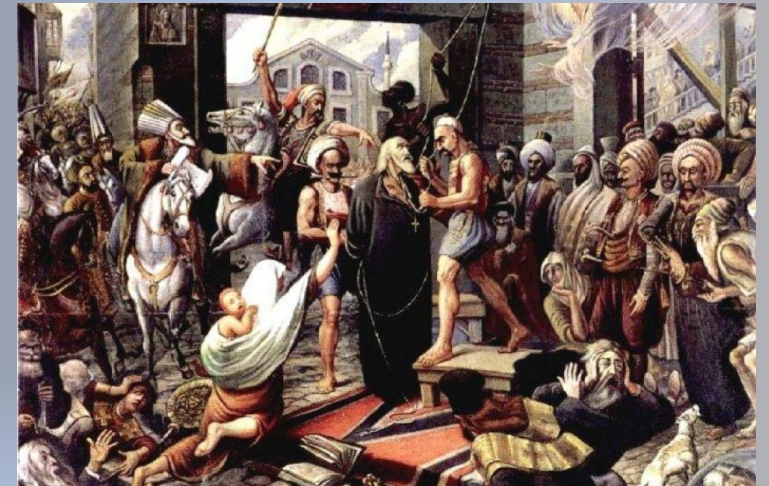
Οι επιτυχίες

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

Η φάση των επιτυχιών 1821-1824

- Αρχικά, οι επαναστάτες περιόρισαν τους Τούρκους στα κατά τόπους φρούρια.
- Παράλληλα, **καταλήφθηκαν** από τους Έλληνες πόλεις της Πελοποννήσου, όπως η **Καλαμάτα** και η **Πάτρα**.
- Οι οθωμανικές αρχές απάντησαν με σκληρά **αντίποινα** σε βάρος Ελλήνων αμάχων στην Κωνσταντινούπολη, στη **Σμύρνη**, στη **Θράκη**, στην **Κύπρο** και αλλού.
- Στη διάρκειά τους απαγχονίστηκε ο **πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄** (10 Απριλίου 1821)

Ερώτηση 55:

Ποια γεγονότα οδήγησαν στον απαγχονισμό του πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄;

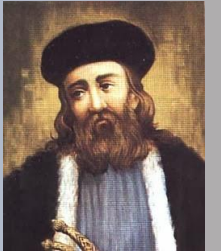
Οι επιτυχίες

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

Η φάση των επιτυχιών 1821-1824

- Η επανάσταση, ωστόσο, δεν κάμφθηκε.
- Τουρκικά στρατεύματα που μετέβαιναν στην Πελοπόννησο για να την καταπνίξουν συνάντησαν ισχυρή και γενναία αντίσταση σε διάφορα σημεία της Στερεάς Ελλάδας (**Αλαμάννα, Γραβιά, Βασιλικά** και αλλού) από τις δυνάμεις οπλαρχηγών όπως ο **Αθανάσιος Διάκος** και ο **Οδυσσεάς Ανδρούτσος**.
- Σε μια από αυτές τις μάχες σκοτώθηκε πολεμώντας και ο **επίσκοπος Σαλώνων Ησαΐας**.
- Την ίδια στιγμή ενισχύονταν οι ελληνικές θέσεις στην Πελοπόννησο.
- Γεγονός-σταθμός υπήρξε η **άλωση της Τριπολιτσάς** (23 Σεπτεμβρίου 1821), διοικητικού κέντρου της Πελοποννήσου, από δυνάμεις με επικεφαλής τον **Θ.Κολοκοτρώνη**.

Ερώτηση 56:

Ποια ήταν τα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα από τον απαγχονισμό του πατριάρχη Γρηγορίου Ε' έως και την άλωση της Τριπολιτσάς;

Οι επιτυχίες

Η ελληνική επανάσταση

Οι επιτυχίες

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

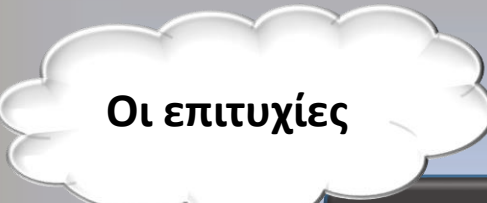
Η φάση των επιτυχιών 1821-1824

- Παράλληλα, στη θάλασσα οι ελληνικές δυνάμεις παρεμπόδιζαν τις κινήσεις του τουρκικού στόλου, υποστήριζαν τις χερσαίες δυνάμεις και συμμετείχαν σε πολιορκίες παραλιακών φρουρίων.
- Οι Τούρκοι, θέλοντας να σπείρουν τον πανικό, **κατέλαβαν τη Χίο** (Πάσχα 1822) και **κατέσφαξαν τον ελληνικό πληθυσμό της** (23.000 νεκροί και 47.000 αιχμάλωτοι), γεγονός που προκάλεσε μεγάλη συγκίνηση στην Ευρώπη.
- Σε απάντηση, ο **Κ. Κανάρης** και οι άνδρες του **ανατίναξαν**, λίγο αργότερα, την **τουρκική ναυαρχίδα** στο λιμάνι της **Χίου**.
- Συγχρόνως, ελληνικές δυνάμεις, υπό την ηγεσία του Θ. Κολοκοτρώνη, διέλυσαν στα **Δερβενάκια της Αργολίδας** (25-28 Ιουλίου 1822) τη στρατιά του **Δράμαλη** που είχε φτάσει στην Πελοπόννησο με σκοπό την ανακατάληψη της Τριπολιτσάς.

Ερώτηση 57:

Ποια ήταν τα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα από την άλωση της Τριπολιτσάς ως τη μάχη στα Δερβενάκια;

Οι επιτυχίες

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)
Η φάση των επιτυχιών 1821-1824

- Το **1823 σκοτώθηκε**, πολεμώντας λίγο έξω από το Καρπενήσι, **ο Μάρκος Μπότσαρης**.
- Το **1824 ο σουλτάνος** ήρθε σε συμφωνία με τον ηγεμόνα της Αιγύπτου **Μοχάμετ Άλι**, προσφέροντάς του, σε περίπτωση καταστολής της επανάστασης, την Κρήτη και την Πελοπόννησο.
- Πράγματι, **αιγυπτιακός στρατός κατέπνιξε την επανάσταση στην Κρήτη** και κατέστρεψε την **Κάσο**, ενώ τουρκικές δυνάμεις έκαναν το ίδιο στα **Ψαρά**.
- Η ελληνική απάντηση δόθηκε στη **ναυμαχία του Γέροντα** (29 Αυγούστου 1824), στην οποία ελληνικές ναυτικές δυνάμεις με επικεφαλής τον **Α. Μιαούλη** κατάφεραν ισχυρό χτύπημα στον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.

Ερώτηση 58:

Ποια ήταν τα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα από τον θάνατο του Μάρκου Μπότσαρη έως τη Ναυμαχία του Γέροντα;

Η ελληνική επανάσταση

Οι
αποτυχίες..

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)
Η φάση της κάμψης (1825-1827)

- Στις αρχές του **1825** ο **Ιμπραήμ**, θετός γιος του Μοχάμετ Άλι της Αιγύπτου, **αποβιβάστηκε στην Πελοπόννησο** και **ανακατέλαβε μεγάλο τμήμα της** Πελοποννήσου.
- Ο **Παπαφλέσσας** προσπάθησε να τον σταματήσει στη μάχη στο **Μανιάκι** (20 Μαΐου **1825**) χωρίς αποτέλεσμα.
- Στους **Μύλους**, περιοχή κοντά στο Άργος, οι **Δημήτριος Υψηλάντης, Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης** και **Μακρυγιάννης** κατάφεραν να πλήξουν τις δυνάμεις του Ιμπραήμ (13 Ιουνίου 1825).
- Παράλληλα, τουρκικές και αιγυπτιακές δυνάμεις είχαν αρχίσει την πολιορκία του **Μεσολογγίου** (Απρίλιος 1825-Απρίλιος 1826), η οποία τερματίστηκε τη νύχτα της **10ης προς την 11η Απριλίου 1826** με την **ηρωική έξοδο των πολιορκημένων Ελλήνων**, που κατέληξε σε σφαγή, γεγονός που προκάλεσε τεράστια συγκίνηση σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ερώτηση 59:

Ποια ήταν τα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα από την απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο και την έξοδο του Μεσολογγίου;

Η ελληνική επανάσταση

Οι
αποτυχίες...

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827) Η φάση της κάμψης (1825-1827)

- Στις αρχές του **1825** ο **Ιμπραήμ**, θετός γιος του Μοχάμετ Άλι της Αιγύπτου, **αποβιβάστηκε στην Πελοπόννησο** και **ανακατέλαβε μεγάλο τμήμα της** Πελοποννήσου.
- Ο **Παπαφλέσσας** προσπάθησε να τον σταματήσει στη μάχη στο **Μανιάκι** (20 Μαΐου **1825**) χωρίς αποτέλεσμα.
- Στους **Μύλους**, περιοχή κοντά στο Άργος, οι **Δημήτριος Υψηλάντης, Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης** και **Μακρυγιάννης** κατάφεραν να πλήξουν τις δυνάμεις του Ιμπραήμ (13 Ιουνίου 1825).
- Παράλληλα, τουρκικές και αιγυπτιακές δυνάμεις είχαν αρχίσει την πολιορκία του **Μεσολογγίου** (Απρίλιος 1825-Απρίλιος 1826), η οποία τερματίστηκε τη νύχτα της **10ης προς την 11η Απριλίου 1826** με την **ηρωική έξοδο των πολιορκημένων Ελλήνων**, που κατέληξε σε σφαγή, γεγονός που προκάλεσε τεράστια συγκίνηση σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ερώτηση 60:

Ποια ήταν τα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα από την απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο και την έξοδο του Μεσολογγίου;

Η ελληνική επανάσταση

Οι
αποτυχίες...

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)
Η φάση της κάμψης (1825-1827)

- Η επανάσταση κινδύνευε άμεσα να καμφθεί.
- Μόνο στη **Στερεά Ελλάδα** δυνάμεις με επικεφαλής τον **Γεώργιο Καραϊσκάκη** πραγματοποιούσαν ακόμη επιχειρήσεις.
- Ενώ, όμως, οι Έλληνες μάχονταν κατά τουρκικών δυνάμεων που πολιορκούσαν την Ακρόπολη της Αθήνας, **ο Καραϊσκάκης σκοτώθηκε (23 Απριλίου 1827)**.
- Ο θάνατός του και η κατάληψη της Ακρόπολης, λίγο μετά, από τους Τούρκους ενίσχυσαν την αίσθηση ότι η επανάσταση έσβηνε.

Ερώτηση 61:

Ποια ήταν τα τελευταία σημάδια ότι η επανάσταση επρόκειτο να καμφθεί;

Οι ξένες
Δυνάμεις

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

Η φάση της κάμψης (1825-1827)

- Οι Δυνάμεις (**Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία**), παρακινημένες από δικούς τους λόγους, αποφάσισαν με τη **συνθήκη του Λονδίνου (6 Ιουλίου 1827)** την **ειρήνευση** και τη **δημιουργία ελληνικού κράτους**.
- Ήταν μια απόφαση που άλλαξε ουσιαστικά τα δεδομένα του ελληνικού ζητήματος.
- Η επανάσταση, ωστόσο, δεν είχε ακόμη τελειώσει.

Ερώτηση 62:

Ποια ήταν η στάση των Δυνάμεων (Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας) απέναντι στο ελληνικό ζήτημα;

Σύνταγμα της
Επιδάυρου

Η ελληνική επανάσταση

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)

Η φάση της κάμψης (1825-1827)

- Η ανάγκη ενιαίας διεύθυνσης του Αγώνα οδήγησε, σύντομα, στην απόφαση **δημιουργίας κεντρικής διοίκησης**.
- Προκηρύχθηκαν **εκλογές** για την ανάδειξη **παραστατών**, δηλαδή **εκπροσώπων του λαού που θα αποτελούσαν την Εθνική Συνέλευση**.

Ερώτηση 63:

Τι γνωρίζετε για την Α' Εθνοσυνέλευση;

Σύνταγμα
Επιδάουρου

Η ελληνική επανάσταση

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων
για συγκρότηση κράτους

- Η Α΄ Εθνοσυνέλευση έγινε κοντά στην **Επίδαυρο (Δεκέμβριος 1821-Ιανουάριος 1822)**, έμεινε γνωστή ως **Εθνοσυνέλευση της Επιδάουρου**.
- Ψήφισε το **πρώτο ελληνικό σύνταγμα**, γνωστό ως **σύνταγμα της Επιδάουρου** που ήταν επηρεασμένο από τα συντάγματα της γαλλικής επανάστασης, με το οποίο:
 - ανακηρυσσόταν η **ελληνική ανεξαρτησία** και
 - θεσπιζόταν το πολίτευμα της **αβασίλευτης δημοκρατίας**. Η τελευταία ρύθμιση αποτελούσε **μοναδική εξαίρεση σε όλη την Ευρώπη**, όπου επικρατούσε τότε η βασιλεία.
 - Έχοντας επίγνωση αυτής της διαφοράς, η Εθνοσυνέλευση έσπευσε να διακηρύξει ότι η **επανάσταση ήταν εθνική και δεν είχε κοινωνικοανατρεπτικές προθέσεις**.

Ερώτηση 64:

Τι γνωρίζετε για την Α΄ Εθνοσυνέλευση;

Σύνταγμα
Επιδαύρου

Η ελληνική επανάσταση

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων
για συγκρότηση κράτους

Η διοίκηση ορίστηκε ότι θα αποτελούνταν από **δύο σώματα με ετήσια θητεία:**

- Το **Εκτελεστικό** (κυβέρνηση), με **πέντε μέλη** και πρόεδρο τον Αλ. Μαυροκορδάτο
- και το **Βουλευτικό**, με **70 μέλη** και πρόεδρο τον Δ. Υψηλάντη. Ωστόσο, στο Βουλευτικό **πλειοψηφούσαν οι προεστοί**, γεγονός που **αποδυνάμωνε τον Υψηλάντη**.

Ερώτηση 65:

Τι γνωρίζετε για την Α' Εθνοσυνέλευση;

Η ελληνική επανάσταση

Σύνταγμα της
Επιδάουρου

Σύνταγμα της Επιδάουρου

2. Προσωρινόν Πολίτευμα της Ελλάδος

(σύνταγμα της Επιδάουρου), 1822

§ γ' - Όλοι οι Έλληνες εισίν όμοιοι ενώπιον των νόμων άνευ τινός εξαιρέσεως ή βαθμού, ή κλάσεως (ενν. κοινωνικής τάξης), ή αξιώματος.

§ ζ' - Η ιδιοκτησία, τιμή και ασφάλεια εκάστου των Ελλήνων, είναι υπό την προστασίαν των νόμων.
Λ. Αξελός (επιμ.), *Τα ελληνικά συντάγματα, 1822-1952*, Στοχαστής, Αθήνα 1971, σ. 66.

Σύνταγμα
Άστρους

Η ελληνική επανάσταση

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων
για συγκρότηση κράτους

- Σε συνθήκες πολιτικής έντασης έγινε στο **Άστρος της Κυνουρίας η Β' Εθνοσυνέλευση (Μάρτιος-Απρίλιος 1823).**
- Εγκρίθηκε μια ελαφρώς τροποποιημένη **εκδοχή του συντάγματος της Επιδαύρου, ο νόμος της Επιδαύρου** όπου:
 - **καταργήθηκαν όλοι οι τοπικοί οργανισμοί.**
 - **καταργήθηκε το αξίωμα του αρχιστράτηγου** που έφερε έως τότε ο Κολοκοτρώνης
 - **πρόεδρος του Εκτελεστικού ορίστηκε ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης.**
 - **πρόεδρος του Βουλευτικού ορίστηκε ο Α.Μαυροκορδάτος.**

Ερώτηση 66:

Τι γνωρίζετε για τη Β' Εθνοσυνέλευση;

Εμφύλιος
πόλεμος

Η ελληνική επανάσταση

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων
για συγκρότηση κράτους

Το **φθινόπωρο του 1823** ξέσπασε **εμφύλια διαμάχη** αρχικά ως **σφοδρή πολιτική σύγκρουση** και λίγο αργότερα ως **ανοιχτή ένοπλη αναμέτρηση**.

Αίτια:

- Οι αντιθέσεις ανάμεσα σε όσους προεπαναστατικά διέθεταν εξουσία -πρόκριτοι, ιεράρχες, Φαναριώτες- και σ' εκείνους που αναδείχτηκαν στα πεδία των μαχών - οπλαρχηγοί, Φιλικοί-.
- Οι τοπικιστικές αντιθέσεις.
- Οι διαφωνίες για τη διαχείριση των χρημάτων του δανείου από την Αγγλία.
- Οι προσωπικές αντιπαλότητες και φιλοδοξίες.

Ερώτηση 67:

Ποια ήταν τα αίτια του εμφύλιου πολέμου του 1923;

Εμφύλιος
πόλεμος

Η ελληνική επανάσταση

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων
για συγκρότηση κράτους

Φθινόπωρο 1823-καλοκαίρι 1824

Συγκρούστηκαν δύο παρατάξεις με επικεφαλής:

- η πρώτη τον **Θεόδωρο Κολοκοτρώνη**, αντιπρόεδρο του Εκτελεστικού,
- και η δεύτερη τον **Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο**, πρόεδρο του Βουλευτικού.

Ο Μαυροκορδάτος εξασφάλισε την υποστήριξη των ισχυρότερων προκρίτων της Πελοποννήσου και της Ύδρας και ο Κολοκοτρώνης αναγκαστικά υποχώρησε.

Ερώτηση 68:

Πώς εξελίχθηκε η πρώτη φάση του εμφύλιου πολέμου του 1923;

Εμφύλιος
πόλεμος

Η ελληνική επανάσταση

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων
για συγκρότηση κράτους

Ιούλιος 1824-Ιανουάριος 1825

- Ο **Μαυροκορδάτος** και οι **Υδραίοι** συμμάχησαν με τον **Ιωάννη Κωλέττη**, που επηρέαζε πολλούς **οπλαρχηγούς** της **Στερεάς Ελλάδας**.
- **Απέκλεισαν** τους **Πελοποννήσιους** από την εξουσία.
- Οι **Πελοποννήσιοι** **συνασπίστηκαν**.
- Στρατεύματα από τη **Στερεά** **ληηλάτησαν** τη **βόρεια Πελοπόννησο**.
- Οι **Πελοποννήσιοι** **συνθηκολογούν**.
- **Φυλακίζονται** ο **Κολοκοτρώνης** και ο **Οδυσσέας Ανδρούτσος** που λίγο **αργότερα** **δολοφονήθηκε**.

Ερώτηση 69:

Πώς εξελίχθηκε η δεύτερη φάση του εμφύλιου πολέμου του 1923;

Η ελληνική επανάσταση

Εμφύλιος
πόλεμος

σελ.
34

3. Η ένοπλη εμφύλια σύγκρουση

Μετά τον Μάιο του 1824, διάφοροι Πελοποννήσιοι ηγέτες άρχισαν να καλούν σε ανταρσία. Την ίδια στιγμή οι αντίπαλοί τους, με επικεφαλής τους αδερφούς Κουντουριώτη και τον Ι. Κωλέττη, προσπαθούσαν να εντάξουν στο στρατόπεδό τους Στερεοελλαδίτες οπλαρχηγούς με επιστολές σαν την παρακάτω (πιθανόν συντάχθηκε από τον Ι. Κωλέττη).

Οι Μωραΐτες ελύσσαξαν από τα πολλά πλούτη, τα οποία ήρπασαν από τους Τούρκους [...] και προσπαθούν ν' αντικαταστήσουν [...] τους μπέηδες και τους αγάδες. Και σεις τρέχετε αυτού χωρίς ψωμί, χωρίς τσαρούχι, χωρίς φορέματα, με μίαν παλαιοκάπαν, καταβασανίζεσθε. Τι λοιπόν περιμένετε; Άλλην αρμοδιωτέραν και ευτυχεστέραν διά σας περίστασιν δεν θέλει εύρετε ποτέ, διά να πλουτίσετε μεγάλοι και μικροί. Τώρα άνοιξαν διά σας δύο πηγαί πλούτου, οι λίρες του δανείου και τα πλούσια λάφυρα του Μωρέως.

Πηγή: Δ. Κόκκινος, *Η Ελληνική Επανάστασις*, Μέλισσα, τόμ. 4, Αθήνα 1959-1960, σ. 509.

Γ' Εθνοσυνέλευση

Η ελληνική επανάσταση

Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων
για συγκρότηση κράτους

Ιούλιος 1824-Ιανουάριος 1825

- Η Γ' Εθνοσυνέλευση **συγκλήθηκε το 1826 στην Επίδαυρο**, αλλά διαλύθηκε, όταν έγινε η πτώση του Μεσολογγίου.
- Συγκλήθηκε ξανά την **άνοιξη του 1827 στην Τροιζήνα**.

Αποφάσεις:

- Εξέλεξε **Κυβερνήτη της Ελλάδος τον Ιωάννη Καποδίστρια** με θητεία επτά ετών.
- Ψήφισε το **Πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος**, που:
 - βασιζόταν στην **αρχή της διάκρισης των εξουσιών**.
 - **διαπνεόταν από φιλελεύθερες ιδέες**.
 - ήταν **το πιο δημοκρατικό σύνταγμα της εποχής του**.

Ερώτηση 70:

Τι γνωρίζετε για τη Γ' Εθνοσυνέλευση;

Εμφύλιος
πόλεμος

Η ελληνική επανάσταση

σελ.
34

4. Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος

(σύνταγμα της Τροιζήνας), 1827

5. Η Κυριαρχία ενυπάρχει εις το Έθνος· πάσα εξουσία πηγάζει εξ αυτού, και υπάρχει υπέρ αυτού.

21. Εις την Ελληνικήν Επικράτειαν, ούτε πωλείται, ούτε αγοράζεται άνθρωπος. Αργυρώνητος δε ή δούλος παντός γένους και πάσης θρησκείας, καθώς πατήση το Ελληνικόν έδαφος, είναι ελεύθερος και από τον δεσπότη αυτού ακαταζήτητος.

Λ. Αξελός (επιμ.), *Τα ελληνικά συντάγματα, 1822-1952*, Στοχαστής, Αθήνα 1971, σ. 94, 95.

Τι έκανε η
Ευρώπη;

Η ελληνική επανάσταση

Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη

- Οι Έλληνες προσπάθησαν να εξασφαλίσουν, από την αρχή της επανάστασης, τη **συμπαράσταση των Ευρωπαίων**.
- Όμως αρχικά η **διεθνής συγκυρία ήταν δυσμενής** για την Ελλάδα.
- Κατά τα **δύο πρώτα χρόνια** της Επανάστασης (1821-1822) οι **Δυνάμεις** (Αγγλία, Ρωσία, Αυστρία, Γαλλία, Πρωσία) **κράτησαν σταθερά αρνητική στάση** απέναντί της και αρνήθηκαν να διαλύσουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- Το **1823** όμως ο Άγγλος υπουργός Εξωτερικών **Τζώρτζ Κάνιγκ άλλαξε πολιτική και αναγνώρισε του Έλληνες**, επειδή πίστευε ότι ένα δυνατό ελληνικό κράτος στην νοτιανατολική Μεσόγειο θα ήταν χρήσιμο για την Αγγλία.
- Όταν είδαν την αλλαγή της Αγγλίας, **άλλαξαν σταδιακά στάση και τα υπόλοιπα ισχυρά κράτη της Ευρώπης**.

Ερώτηση 71:

Πώς αντιμετώπισε η Ευρώπη την ελληνική επανάσταση;

Τι έκανε η
Ευρώπη;

Η ελληνική επανάσταση

Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη

- Καθώς η Αγγλία, η Ρωσία και η Γαλλία αναμειγνύονταν όλο και περισσότερο στα ελληνικά πράγματα, αρκετοί Έλληνες άρχισαν να πιστεύουν ότι η λύση θα ερχόταν, τελικά, από τις Δυνάμεις.
- Έτσι, δημιουργήθηκαν, την περίοδο **1823-1825**, **πολιτικές ομάδες-κόμματα** που **συνδέονταν με τις Δυνάμεις**: το **αγγλικό**, το **γαλλικό** και το **ρωσικό**.
- Παράλληλα, αναπτυσσόταν τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική ο **φιλελληνισμός**, **ένα κίνημα συμπαράστασης στους Έλληνες**, που πρόσφερε **ενίσχυση οικονομική** (χρήματα, εφόδια) και **ηθική** (ποικίλες εκδηλώσεις συμπαράστασης).
- Μετά τη **Ναυμαχία του Ναυαρίνου (1827)** όπου οι **συμμαχικοί στόλοι Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας συνέτριψαν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο** και την **ήττα των Οθωμανών στο Ρωσοτουρκικό πόλεμο (1828-1829)** ο **Σουλτάνος αποδέχτηκε** τις μέχρι τότε **αποφάσεις των Δυνάμεων σχετικά με το ελληνικό ζήτημα**.
- Το **1830 υπογράφηκε** από την Αγγλία, τη Ρωσία και τη Γαλλία **το πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας**, που **αναγνώρισε την Ελλάδα ως κράτος κυρίαρχο και ανεξάρτητο**.

Ερώτηση 72:

Πώς αντιμετώπισε η Ευρώπη την ελληνική επανάσταση;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Οι **πρώτες βιομηχανίες** (εκβιομηχάνιση) δημιουργήθηκαν στη **Μ. Βρετανία** γύρω στα **1750-1780**.
- Κύρια γνωρίσματα της εκβιομηχάνισης ήταν η **εκτεταμένη χρήση νέων τεχνικών μέσων** (κυρίως της ατμομηχανής) που **περιορίζαν τη χειρωνακτική εργασία αυξάνοντας την παραγωγή και μειώνοντας το κόστος των προϊόντων**.
- Από τις **αρχές του 19ου αιώνα** το φαινόμενο άρχισε να **επεκτείνεται**, αρχικά **στη δυτική Ευρώπη** και στη συνέχεια **στον υπόλοιπο κόσμο**.
- Οι μεταβολές αυτές υπήρξαν τόσο σημαντικές, ώστε οι ιστορικοί τις ονόμασαν **βιομηχανική επανάσταση**.
- Μετά το 1880 πρωτοπόροι έγιναν νέοι βιομηχανικοί κλάδοι, όπως η **χημεία**, που συνδέονταν με την επιστημονική έρευνα.
- **Πρωτοπόρος** αναδείχτηκε η **Γερμανία**.

Ερώτηση 73:

Τι ήταν η βιομηχανική επανάσταση;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Οι πρόοδοι στις **συγκοινωνίες** και στις **επικοινωνίες** επιτάχυναν τη βιομηχανική ανάπτυξη.
- Το **1825** ο Άγγλος μηχανικός **Στίβενσον** (Stephenson) **κίνησε την πρώτη ατμάμαξα στη σιδηροδρομική γραμμή Λίβερπουλ-Μάντσεστερ**.
- Ο σιδηρόδρομος και το ατμόπλοιο έγιναν τα σύμβολα της βιομηχανικής ανάπτυξης, τα σύμβολα της νέας εποχής.
- Στο **δεύτερο μισό του 19ου αιώνα**, η **εξέλιξη των κινητήρων** και η **ενσωμάτωσή τους σε οχήματα** είχε ως αποτέλεσμα τη **δημιουργία του αυτοκινήτου**, αλλά και τον πειραματισμό στη δημιουργία ιπτάμενων μηχανών, των **πρώτων αεροπλάνων**.

Ερώτηση 74:

Πώς επηρέασε η πρόοδος στις συγκοινωνίες και τις επικοινωνίες τη βιομηχανική επανάσταση;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Ο νέος τρόπος οργάνωσης της οικονομίας ονομάστηκε **οικονομία της ελεύθερης αγοράς ή καπιταλισμός ή κεφαλαιοκρατία.**
- Ιδεολογική βάση του νέου συστήματος υπήρξε ο **οικονομικός φιλελευθερισμός.**
- Σύμφωνα με αυτόν, οι **επιχειρηματίες είχαν το δικαίωμα να πράττουν ό,τι εκείνοι έκριναν αναγκαίο για να κερδίζουν.**
- Το **ατομικό συμφέρον** θεωρούνταν **σημαντικότερο του κοινωνικού.**

Ερώτηση 75:
Τι είναι ο καπιταλισμός;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Τα έντονα κοινωνικά προβλήματα γέννησαν, τον **19ο αιώνα**, μια σειρά θεωρίες που, επειδή τόνιζαν την **προτεραιότητα του κοινωνικού (social) συμφέροντος** έναντι του ατομικού, έγιναν γνωστές με τον γενικό όρο **σοσιαλισμός**.
- Το **1848** οι Γερμανοί **Καρλ Μαρξ** και **Φρίντριχ Ένγκελς** δημοσίευσαν το **Κομμουνιστικό Μανιφέστο**.

Ερώτηση 76:
Τι είναι ο σοσιαλισμός;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Τα έντονα κοινωνικά προβλήματα γέννησαν, τον **19ο αιώνα**, μια σειρά θεωρίες που, επειδή τόνιζαν την **προτεραιότητα του κοινωνικού (social) συμφέροντος έναντι του ατομικού**, έγιναν γνωστές με τον γενικό όρο **σοσιαλισμός**.
- Το **1848** οι Γερμανοί **Καρλ Μαρξ** και **Φρίντριχ Ένγκελς** δημοσίευσαν το **Κομμουνιστικό Μανιφέστο**.
- Αργότερα ο Μαρξ δημοσίευσε ένα τρίτομο έργο, **Το Κεφάλαιο** (Das Kapital). Σε αυτό υποστήριζε την άποψη ότι κύρια αιτία της κοινωνικής αδικίας ήταν το γεγονός ότι οι σχετικά ολιγάριθμοι αστοί ήταν ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής. Κατά τον Μαρξ, η εργατική τάξη θα έπρεπε να οργανωθεί σ' ένα δικό της πολιτικό κόμμα, να ανατρέψει τον καπιταλισμό και να πάρει στα χέρια της τα μέσα παραγωγής. Έτσι, θα δημιουργούνταν μια νέα κοινωνία δίχως τάξεις (αταξική κοινωνία), όπου δεν θα υπήρχε εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Οι θέσεις αυτές έγιναν γνωστές ως **μαρξισμός**.

Ερώτηση 77:

Τι είναι ο κομμουνισμός;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Οι άθλιες συνθήκες ζωής έκαναν τους εργάτες να ξεσηκώνονται αυθόρμητα.
- Όμως, μόνο **μετά το 1830**, άρχισαν να **διεκδικούν οργανωμένα την ικανοποίηση αιτημάτων**, όπως η οκτάωρη εργασία.
- Το **1838** η αγγλική Ένωση Εργατών δημοσίευσε τη **Χάρτα του Λαού**, όπου διατυπώνονταν πολιτικά αιτήματα.
- Την **1η Μαΐου 1886** μια **εργατική απεργία στο Σικάγο των ΗΠΑ με αίτημα την καθιέρωση οκτάωρης εργασίας πνίγηκε στο αίμα.**
- Έτσι, από το 1890 τα σοσιαλιστικά κόμματα και τα συνδικάτα **άρχισαν να γιορτάζουν την Πρωτομαγιά ως παγκόσμια μέρα των εργατών**, πράγμα που συμβαίνει και σήμερα σε όλο τον κόσμο.

Ερώτηση 78:

Τι ξέρετε για την ανάπτυξη του συνδικαλισμού;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Το **1864** ιδρύθηκε στο **Λονδίνο** η **πρώτη Διεθνής Ένωση Εργατών (πρώτη Διεθνής)**, που διαλύθηκε, ωστόσο, το 1876 εξαιτίας διαφωνιών μεταξύ των σοσιαλιστών.
- Το **1889, στο Παρίσι**, ιδρύθηκε η **δεύτερη Διεθνής**, με τη συμμετοχή μόνο πολιτικών κομμάτων που δέχονταν, τουλάχιστον θεωρητικά, **τον μαρξισμό**.
- Τα επόμενα χρόνια δημιουργήθηκαν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες **σοσιαλιστικά και εργατικά κόμματα**.
- Πολλά από αυτά επιδίωκαν να **ανέλθουν στην κυβέρνηση μέσα από εκλογές**.

Ερώτηση 79:

Τι ξέρετε για την πολιτική ένωση των εργατών;

Τι ήταν;

Η βιομηχανική επανάσταση

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

- Τον 19ου αιώνα πολλές γυναίκες άρχισαν να εργάζονται σε εργοστάσια και άλλες επιχειρήσεις.
- Απέκτησαν, έτσι, **οικονομική ανεξαρτησία** και άρχισαν να διεκδικούν τη **νομική και πολιτική τους χειραφέτηση**.
- Το **1903** η Αγγλίδα Έμελιν Πάνκχουστ ίδρυσε την **Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών**, που μαχόταν για την **παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες**, πράγμα που επιτεύχθηκε, στη **διάρκεια του 20ού αιώνα**, σε **πολλές ευρωπαϊκές χώρες**.

Ερώτηση 80:

Τι ξέρετε για το κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας;

